

**UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI**

**FILOZOFICKÁ FAKULTA**

Katedra žurnalistiky

**Práce zahraničního zpravodaje v odlišném  
kulturním, sociálním či právním systému**

Foreign correspondent's work in a different cultural, social or legal  
system

Bakalářská diplomová práce

**Autor:** Petr Vodseďálek

**Vedoucí práce:** Ing. David Macháček

Olomouc 2013

**Čestné prohlášení:**

Tímto prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma „Práce zahraničního zpravodaje v odlišném kulturním, sociálním či právním systému“ vypracoval samostatně a s použitím pramenů a literatury uvedených v práci. Práce s přílohami má 134 323 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne 14. dubna 2013

.....

**Poděkování:**

Děkuji Ing. Davidu Macháčkovi za patronát, který nad mou prací převzal. Děkuji Evě Hrnčířové a Jonathanu M. Ledgardovi za poskytnutý čas a zajímavé odpovědi. Děkuji Robu Cameronovi za inspirativní hovory a Jonathanu Craneovi za sdílení osobní zkušenosti. Navíc děkuji rodičům za trpělivost a pesimismus, kterým mě neustále provázejí.

## **ABSTRAKT**

Tento text se zabývá problematikou zahraničního zpravodajství. Snaží se nalézt obecnou charakterizaci požadavků kladených na výkon práce zahraničního zpravodaje. Nároky kladené na zahraniční zpravodaje jednotlivými mediálními institucemi, Česká televize, Thomson Reuters a British Broadcasting Corporation, jsou vztaženy k mediálnímu vývoji příslušných demografických území. Na základě zformulovaných profesních norem a kodexů jsou představeny konkrétní požadavky jednotlivých mediálních institucí na práci zahraničního zpravodaje. Tento teoretický rámec je doplněn rozhovory s novináři, kteří v současné době pracují jako zahraniční zpravodajové. Eva Hrnčířová poskytla reflexi práce v Bruselu pro Českou televizi, Jonathan M. Ledgard, zpravodaj The Economist pro východní Afriku, zhodnotil vývoj zahraničního zpravodajství v posledních 30 letech. Rob Cameron se podělil o zkušenost s prací zahraničního zpravodaje BBC v České Republice a Jonathan Crane zhodnotil jeho profesní zkušenost v Čechách na pozici reportéra The Prague Post. Závěr práce konfrontuje teoretické požadavky a praktické poznatky zahraničních zpravodajů, které jsou dosti odlišné. Teoretické a mediální instituce zdůrazňují dodržování etických a pracovních kodexů a technickou zdatnost, zatímco profesionálové hovoří o empatii, talentu a znalosti daného prostředí jako o nezbytnosti pro výkon této specifické novinářské praxe.

## **ABSTRACT**

This paper examines the problematic questions of foreign correspondence. Seeking to find general characterization of the demands laid on the execution of foreign correspondents work. The demands of particular media institutions, Czech television, Thomson Reuters and British Broadcasting Corporation, are looked upon from the perspective of the media development of several demographic locations. On the basis of formulated professional standards and codes of conduct, the particular demands of each of the media institution are presented. This theoretical frame is followed by two interviews with journalists who are currently working as foreign correspondents. Eva Hrnčířová reflects on the work in Brussels for Czech TV and Jonathan M. Ledgard, the Economist's foreign correspondent for eastern Africa,

evaluates the development of foreign correspondence in last 30 years. Rob Cameron shares his experience of being the BBC's foreign correspondent in the Czech Republic and Jonathan Crane evaluates his professional experience in the Czech Republic while working as a reporter for The Prague Post. The conclusion puts in contrast the theoretical demands and the practical knowledge of foreign correspondents which are quite different. Theorists and media institutions emphasize the value of codes of conduct, ethical codes and journalistic professionalism, while the professionals talk about empathy, talent and knowledge of the environment as the needs for practicing this specific journalistic profession.

### **KLÍČOVÁ SLOVA**

Zahraniční zpravodajství – zahraniční zpravodaj – Reuters - BBC – Česká televize – zpravodajství – zahraniční zprávy – vývoj médií – novinářské hodnoty – diverzita médií - profesní kvalifikace

### **KEYWORDS**

Foreign correspondency – foreign correspondent – Reuters – BBC – Czech TV – news – foreign reporting – code of conduct – professional qualification – media development – journalistic values

# 1. Obsah

1. Obsah.....	5
2. Úvod.....	6
3. Metodika a cíle práce.....	8
4. Teoretická část.....	9
4.1. Historie vývoje zahraničního zpravodajství.....	9
4.2. Spojené státy americké a vývoj zahraničního zpravodajství.....	10
4.3. Reuters.....	12
4.4. Vývoj evropského mediální prostoru.....	15
4.5. BBC a vznik veřejnoprávní zpravodajské sítě.....	17
4.6. Rozvoj mediálního prostředí na českém území.....	21
4.7. ČT a rozvoj televizního vysílání.....	24
4.8. Zahraniční zpravodajství ČT.....	26
4.9. Charakteristické požadavky ČT na zahraniční zpravodaje.....	27
5. Praktická část.....	30
5.1. Obecná charakterizace požadavků na práci zahraničního zpravodaje.....	30
5.2. Praktická východiska z místa činu.....	33
5.3. Trénink zahraničního zpravodaje.....	35
5.1. Kritika zahraničního zpravodajství.....	37
6. Závěr.....	39
7. Zdroje.....	42
7.1. Literatura.....	42
7.2. Elektronické zdroje.....	43
7.3. Ostatní dokumenty.....	45
8. Seznam příloh.....	47
8.1. Rozhovory.....	47
8.1.1. Příloha č. 1: Původní rozhovor s Evou Hrnčířovou.....	48
8.1.2. Příloha č. 2: Původní rozhovor s Jonathanem M. Ledgardem.....	53
8.1.3. Příloha č. 3: Původní rozhovor s Robem Cameronem.....	59
8.1.4. Příloha č. 4: Původní rozhovor s Jonathanem Cranem.....	64

## 2. Úvod

Původní zahraniční zpravodajství je výsledkem práce velmi úzké skupiny novinářů, na jejichž práci a kvalifikaci jsou kladeny velmi specifické nároky. Zahraniční zpravodajové tvoří novinářskou menšinu skoro v každé mediální organizaci, která zprostředkovává recipientům původní zahraniční zpravodajství. Způsob jejich práce se značně odlišuje od zavedených norem v domácích redakcích, a zároveň je výkon jejich povolání vnímán značně zkresleně pod vlivem zastaralých stereotypů. Tyto stereotypy bývají pouhou projekcí charakteristik individuálních osobností, jež se objevily během historického a profesionálního vývoje způsobu zpravování o zahraničních událostech, o samotné práci zahraničních zpravodajů toho vypovídají jen velmi málo.

Proto bylo autorovou hlavní motivací při zpracování tématu zasadit profesionální vývoj novinářského postu zahraničního zpravodaje do historického kontextu vývoje mediálního prostředí a médií samotných, vygenerovat obecné předpoklady pro výkon této práce ze strany mediálních institucí a porovnat tyto předpoklady se zkonkretizovaným pracovním procesem, který uplatňují sami zahraniční zpravodajové při výkonu práce. Diverzita kulturního či sociálního prostředí a odlišnost právních norem legislativního systému představují hlavní aspekty, se kterými se zahraniční zpravodajové musí vypořádat, a kterým musí přizpůsobit pracovní proces tvorby mediálního sdělení. Tyto odlišnosti totiž determinují nejen požadovanou profesní kvalifikaci novináře a jeho budoucí vztah s domovskou redakcí, ale také každodenní práci, která bude probíhat za podmínek stanovených daným státem.

Cílem práce je odpovědět na otázku: Jaká je obecná charakterizace požadavků na práci zahraničního zpravodaje ze strany mediálních institucí, které novináře do zahraničí vysílají? A srovnání těchto profesních předpokladů s praktickými zkušenostmi novinářů, kteří jako zahraniční zpravodajové pracují či pracovali. Teoretická část práce vychází ze sebrané literatury a tvoří konstrukci obecných informací a charakteristik zahraničního novináře, tak jej vytváří mediální instituce. Historický vývoj mediálního prostředí je vztažen a popsán na trojici rozdílných geografických území (Spojené státy americké, Evropa a Česká republika)

a faktografická část přiřazuje ke každému ze zmíněných prostředí mediální organizaci (Thomson Reuters, British Broadcasting Corporation a Česká televize), která se dlouhodobě věnuje produkci původního zahraničního zpravodajství, a jejíž působení na mediálním trhu souvisí s historickým vývojem daného prostředí.

Zahraniční zpravodajství jako specifická novinářská disciplína je českými akademiky přehlížena a doposud bylo publikováno jen minimum teoretických statí, které by se primárně věnovaly práci zahraničních zpravodajů. Zahraniční mediální teoretikové se při zpracovávání tématu zahraničního zpravodajství nejvíce věnují fenoménu dezinformace a falešného obrazu země, který zahraniční zpravodajové při produkci zpráv vytváří (Clarke 2003), (Nawawy a Kelly 2001), (Ibrahim 2003) nebo (Nossek 2004). Vývoj a profesionalizace práce zahraničního zpravodaje je nejčastěji reflektována americkými teoretiky a přirozeně vztažena na americká média a občany Spojených států vykonávající tuto činnost (Hamilton 2009), (Hamilton a Wu 2004), (Choi 2009), (Weaver a Willnat 2003) a (Wu 2007).

Praktickou část práce reprezentuje srovnání požadavků a kritérií mediálních institucí na práci zahraničního zpravodaje a vlastních poznatků novinářů, kteří v zahraničí pracovali. Názory a praktické poznatky související s výkonem práce zahraničního zpravodaje pocházejí z původních rozhovorů vedených autorem této práce. Všechny rozhovory jsou uvedeny v oddílu příloh.

V závěru vytvoří praktické poznatky novinářů spolu s teoretickým rámcem výsledný profil popisující práci zahraničního zpravodaje. Závěrečná část práce je věnována vlastním poznatkům autora, který v rámci projektu *East4South* prošel školením pro zahraniční zpravodaje, jež bylo organizováno *Deutsche Welle Akademie* a následně měl možnost získat profesní zkušenosti a vyzkoušet si práci na podobné pozici při dočasném pobytu ve východní Africe.



### 3. Metodika a cíle práce

Práce si klade za cíl popsat rozdíly v přístupu a práci zahraničního zpravodaje v jednotlivých mediálních institucích, jejichž vývoj a produkce jsou zasazeny do historického vývoje konkrétních demografických území. Soukromá zpravodajská agentura *Thomson Reuters*, jež byla založena roku 1851 v Británii, jejíž majoritní část kapitálu se dnes pohybuje na amerických burzách, je vztažena do kontextu vývoje amerického mediálního trhu. *British Broadcasting Corporation* (dále jen BBC), britské médium veřejné služby, se vyvíjelo v rámci evropského mediálního trhu a značně ovlivnilo jeho růst. Rozvoj *České televize* (dříve *Československé televize*) byl zpomalen informačně nesvobodným prostředím, v němž setrvala většinu doby její existence. Mediální instituce byly vybrány tak, aby reprezentovaly tři hlavní typy masmédií, tisk, rozhlasové a televizní vysílání<sup>1</sup>, kdy termín masmédií odkazuje k „organizovaným prostředkům komunikování, jež je otevřené, děje se na dálku, dostává se v krátkém čase k mnoha lidem“ (McQuail 2009: 4). *Česká televize* a *BBC* jsou zástupci veřejnoprávních médií, čímž se rozumí „...médií ustanovená zákonem k tomu, aby výrobou a vysíláním rozhlasových či televizních pořadů poskytovala službu veřejnosti.“ (Jiráková a Köpplová 2009: 162). *Thomson Reuters*, je soukromá zpravodajská agentura, jež prodává informace jako komoditu na mezinárodním mediálním trhu.

Mediální sdělení charakterizované jako zahraniční zpravodajství, tím se rozumí mediální výsledek práce zahraničního zpravodaje,<sup>2</sup> je ne zcela typickým příkladem zprávy jako žurnalistického druhu, neboť narušuje schéma atributů hodnot zprávy popsaných v roce 1922 Walterem Lippmannem a později rozšířených Johanem Galtungem a Marii Ruge. Ačkoliv události ze zahraničí toto vymezené schéma atraktivity narušují, prostorová a kulturní blízkost či osobní zaujetí (personifikace) očividně chybí, jsou distribuovány masmédií a stávají se z nich regulérní zprávy, které jsou zařazovány do zpravodajství. Teoretický paradox, který vzniká, podléhá artikulované hypotéze komplementarity, kdy chybějící atribut,

---

<sup>1</sup> Internetu jako masovému médiu není v práci věnován prostor, jelikož médium, které by primárně distribuovalo zahraniční zpravodajství na internetu, nebylo zatím podrobeno akademického výzkumu.

<sup>2</sup> Termín zahraniční zpravodaj se významově překrývá s termínem korespondent. V práci užívám oba termíny, kdy dochází ke střídání jejich užití pouze z hlediska stylistického.

v případě zpráv ze zahraničí je to kulturní blízkost tématu k cílové skupině recipientů a u informací bez globálního dopadu i osobní zaujetí, je nahrazen atributem se silnějším zpravodajským potenciálem (Galtung a Ruge 1965: 72)

## 4. Teoretická část

### 4.1. Historie vývoje zahraničního zpravodajství

Dějiny zahraničního zpravodajství začaly mnohem dříve, než se objevil samotný termín označující činnost, kdy dochází ke sběru a rozšíření, přenosu informace z místa konání události. Adjektivum zahraniční implikuje původ zprávy v odlišném prostředí než v tom, ve kterém se ocitají její příjemci. Z historické perspektivy zahraničí může označovat vedlejší geografickou oblast, odlišnou kulturu, sousední stát nebo celý kontinent. Stejně tak jako se v čase měnila percepce tohoto označení, měnily se způsoby přenosu zprávy a přirozeně i samotná podoba zprávy. Od nejprimitivnějších kultur a společností, kdy signalizace zpráv pomocí ohně probíhala na kratší vzdálenosti, přes ústní předávání informací při návratu ze zahraničí při vojenských taženích a kurýrní službu, až po etablování poštovní služby se informace šířily nekoordinovaně a individuálně (Perlmutter a Hamilton 2007: 3-6).

Zjednodušeně se dá konstatovat, že potřeba vědět, co se děje v zahraničí, rostla s technologickým vývojem a zájmy expandujících ekonomik vyspělých států. Důležitou relevanci při pohledu na import zpráv má nástup telegrafu v roce 1837 a následně rok 1844, kdy byl uskutečněn první přenos telegrafní zprávy z Washingtonu, D. C. do Baltimoru v Marylandu. Spojené státy tak stály na počátku masového šíření zpráv na velké vzdálenosti. Nově objevená vymoženost iniciovala nejen přísun zpráv, ale také zvýšila význam aktuálnosti zprávy.

Zahraniční zpravodajství má svou vlastní historickou linku uvnitř globálního vývoje médií. Stručná exkurze do historie z perspektivy velké zpravodajské agentury má za cíl přiblížit vývojové tendence specifické oblasti zpravodajství a vznik profesní typologie zahraničních zpravodajů.

## **4.2. Spojené státy americké a vývoj zahraniční zpravodajství**

Na počátcích koloniální éry Severní Ameriky zajišťovali zahraniční zpravodajství tzv. **příležitostní novináři** (casual correspondents), kteří se rekrutovali ze skupiny častých cestovatelů a nebyli placeni. Zprávy získávali ze zahraničního tisku zemí, ve kterých se právě nacházeli a posílali je v dopisech či v doma vytištěných letácích do Ameriky skrze lodní dopravu (Hamilton 2009:459). V polovině 19. století došlo díky spuštění telegrafického přenosu informací ke zrychlení přenosu zpráv a k rozvoji jejich komerčního využití, to mělo za následek zřízení tzv. **zahraniční služby** (Foreign service), jejíž cíl byl již konkrétně artikulován na sběr informací z celého světa. Novináři pracovali individuálně a nebyli závislí na domácí redakci. S příchodem a komerčním využitím rozhlasových vln je spojováno označení tzv. **společný novinář** (corporate correspondent), což v praxi znamenalo, že médium, pro které novinář pracoval, bylo součástí větší mediální/obchodní korporace, která informace sdílela. Novinář se začal zodpovídat domácí redakci, ztratil významnou část své nezávislosti a zprávy podléhaly ekonomickým zájmům organizace (ibidem: 460). Začlenění zahraničních zpravodajů do redakce s sebou přineslo zvýšení nákladů na získávání informací. Od 60. – 70. let 20. století, období, které bývá označována jako vrchol amerického zahraničního zpravodajství (Hamilton 2009: 461) až do současnosti, náklady na zajištění chodu zahraniční pobočky neustále rostou a mediální organizace začínají zpochybňovat relevanci původního zahraničního zpravodajství ve vztahu k vlastním ekonomickým zájmům, jejichž cílem je vždy zisk. Ačkoliv nové technologie usnadňují přenos informací, jež se tak stává levnějším a efektivnějším, náklady na provoz redakce v zahraničí a plat novináře se neustále zvyšují. Podle Hamiltona se náklady na roční provoz včetně platu novináře pohybují od 250 tisíc amerických dolarů (dále jen USD) do 1 milionu USD. Finanční náročnost vede k poklesu počtu zahraničních zpravodajů jednotlivých mediálních platforem, průzkumy však poukazují i na fakt, že média poskytují stále méně prostoru zahraničnímu zpravodajství<sup>3</sup>. S ohledem na požadavky recipientů a požadavky trhu,

---

<sup>3</sup> *Období mezi první a druhou světovou válkou, válka ve Vietnamu a další převážně válečné konflikty, ve kterých se U.S.A. angažovaly, vždy iniciovaly růst a větší zájem o zahraniční zpravodajství v minulosti, na počátku 21. století události jako teroristický útok na World Trade Center v New Yorku a války v Iráku a Afganistánu na tento jev navázaly, ale nedokázaly růst udržet. V průzkumu PEW Mezinárodního novinářského programu se 58% dotázaných editorů zahraniční rubriky vyjádřilo ve*

přikládají zahraničním zprávám stále menší relevantnost. Hamilton tvrdí, že ekonomický nátlak sice urychluje proces zániku tradičních zahraničních zpráv, ale na druhou stranu inicioval další vývoj typologie zahraničních zpravodajů a jejich práce (Hamilton a Jenner 2004: 313).

Typologie zahraničních zpravodajů podle Hamiltona (Hamilton 2009: 466):

- **Tradiční zahraniční zpravodaj** (traditional foreign correspondent) pochází ze stejného státu jako zpravodajská organizace, která ho do zahraničí vysílá, aby zde založil či přebíral lokální pobočku. Termín také může označovat novináře, který dlouhá léta působí v zahraničí jako freelancer. V očích veřejnosti jsou právě tito elitní novináři prototypem zahraničního zpravodaje.
- **Dočasný zahraniční zpravodaj** (parachute foreign correspondent) představuje levnější alternativu tradičního pojetí zahraničního zpravodaje. Je vyslán domácí redakcí do zahraničí na omezenou dobu, aby pokryl událost, která se právě děje nebo se v nejbližší době stane. Organizace, které je do zahraničí vysílají, tak činí z ekonomických důvodů. Dočasný pobyt novináře v zahraničí není tak ekonomicky náročný jako dlouhodobé umístění a zřízení redakce na místě. Novináři vysílání na krátkodobý pobyt do zahraničí mají většinou odbornou specializaci.
- **Zahraniční zahraniční zpravodaj** (foreign foreign correspondent) většinou pochází ze země, o které referuje. Zprávy vytváří pro zahraniční zpravodajskou organizaci. Díky dobré znalosti dané země se lépe pohybuje v terénu, rychleji se orientuje a komunikuje s lokálními obyvateli. Pro zahraniční média je tato alternativa levnější, než vysílání vlastních novinářů. Nemusí hradit poplatky spojené se zřízením redakce.
- **Místní zahraniční zpravodaj** (local foreign correspondent) píše o zahraničních událostech z domácí redakce. Snaží se najít spojitost a lokální

---

*smyslu, že zvýšený zájem iniciovaný nedávnými či probíhajícími válečnými konflikty je krátkodobý a brzy se vrátí na úroveň před 11. zářím 2001 (Hamilton a Jenner 2004: 302).*

význam pro místo, ze kterého o zprávě referuje nebo vytváří domácí zprávy, které mají mezinárodní význam.

- **Zahraniční lokální zpravodaj** (foreign local correspondent) pracuje pro zahraniční zpravodajskou organizaci, jejíž zpravodajství je dostupné skrze satelit či internet po celém světě.
- **Domácí zahraniční zpravodaj** (in-house foreign correspondent) není zaměstnancem zpravodajské organizace, ale organizace, jejímž posláním je poskytování/prodej aktuálních a přesných zpráv a informací souvisejících s hlavním posláním firmy. Někdy vytváří původní zprávy, ale často pouze shromažďují zprávy z tradičních médií a rozšiřují je skrze vlastní distribuční kanály.
- **Zahraniční zpravodaj za příplatek** (premium service foreign correspondent) pracuje v zahraničních redakcích soukromých zpravodajských agentur a specializuje se na informace z finančního sektoru.
- **Občanský zahraniční zpravodaj** (citizen foreign correspondent) je bez novinářského vzdělání a není zaměstnancem zpravodajské organizace. Novinářem se stává tehdy, když publikuje na internetu zprávy o zahraničních událostech, většinou bezprostředně potom, co se odehrají.

### 4.3. Reuters

Thomson Reuters vznikla v roce 2008 sloučením dvou větších korporací Thomson Corporation a Reuters Group PLC, které společně vytvořily největší multimediální zpravodajskou agenturu na světě s jasně artikulovaným cílem „poskytovat aktuální, relevantní multimediální zprávy a informační služby tištěným médiím, televizním a kabelovým sítím, radiovým stanicím a webovým serverům po celém světě.“<sup>4</sup> Samotná korporace zaměstnává více než 55 tisíc zaměstnanců ve více než 100 zemích, z toho je podle výroční zprávy z roku 2011 tři tisíce novinářů, kteří zpracovávají informace ve 20 jazycích.<sup>5</sup> Jako největší zpravodajská agentura,

---

<sup>4</sup> Dostupné z <http://thomsonreuters.com/about/>. Citováno dne 10. 3. 2012

<sup>5</sup> Thomson Reuters Fact Book 2011. Dostupné z [http://media.corporate-ir.net/Media\\_files/IROL/76/76540/factbook/IR\\_FactBook2011.pdf](http://media.corporate-ir.net/Media_files/IROL/76/76540/factbook/IR_FactBook2011.pdf). Citováno dne 10. 4. 2012.

jejíž hlavním cílem je udržet si nezájatost a rychlost produkce aktuálních zpráv, vytvořila detailní a obsáhlou **Příručku pro novináře** (Handbook of journalism), která je závazná pro všechny zaměstnané novináře a veškerá zpravodajská produkce podléhá uvedeným normám. Příručka obsahuje jak **Základní zásady firmy** (The Trust principles), tak etický kodex pro praktikující novináře (Standards and Values). Tzv. **10 nezbytností Reuters novináře** (10 Absolute of Reuters Journalism)<sup>6</sup> říká:

- *Vždy měj přesnost za posvátnou*
- *Vždy oprav chybu veřejně.*
- *Vždy usiluj o vyváženost a nezájatost.*
- *Vždy nahlas vedoucímů střet zájmů.*
- *Vždy respektuj výsadní informace.*
- *Vždy ochraňuj své zdroje.*
- *Vždy uchraň zprávu od vlastního názoru.*
- *Nikdy si nevymýšlej a vyhni se plagiátorství.*
- *Nikdy neupravuj fotku nebo video za hranicemi požadavků běžné úpravy.*
- *Nikdy zprávy nekupuj a nikdy neber úplatek.*

Těchto deset zásad však představuje pouze základní rámec, podle kterého jsou novináři povinni se řídit. Příručka samotná obsahuje detailní popis práce s informacemi a jejich následném zpracování do mediální formy, stejně jako výčet slov a frází, které nesmí být použity. Dodržování takto stanovených norem je častým tématem kritických esejí, kdy bývá zpochybňována především aspirace na stoprocentní nezájatost zpravodajských sdělení. Prokázané porušení vlastního etického kodexu je pro Reuters velice citlivým tématem, a pokud se tak stane, okamžitě reaguje, ať již podle výše zmíněných nezbytností novinářské práce, chybu

---

<sup>6</sup> Handbook of Journalism. Dostupné z [http://handbook.reuters.com/index.php/Main\\_Page](http://handbook.reuters.com/index.php/Main_Page). Citováno dne 10. 4. 2012.

okamžitě a veřejně napraví, nebo s jedincem nerespektující tyto normy rozváže pracovní poměr. Zpravodajské know-how firmy představuje a představovalo základní pilíř úspěšnosti agentury a navyšujících se zisků. Proto je pochopitelná existence publikace popisující základní pracovní procesy a pevný etický kodex, který byl inspirací, vzhledem ke dvousetleté historii agentury a prokázané účinnosti, pro mnohá další média. Reuters tedy vytváří vlastní soubor pravidel a norem, které jasně formulují profesionální požadavky na novináře, v případě kontextu této práce požadavky na práci zahraničních zpravodajů, kteří tvoří většinu zaměstnanců na novinářských pozicích.

Kromě specifické pracovní kázně a postupů na profesionální novináře Reuters podobně jako další zpravodajská agentury (Associated Press, Agence France-Presse či Česká tisková kancelář) pořádají vzdělávací kurzy pro začínající mladé novináře nebo nabízejí pracovní placené stáže, které často slouží jako iniciační proces k budoucímu zaměstnání v agentuře. Během stáže dochází k osvojení know-how agentury a implementaci profesních požadavků, které mohou být na základě uvedených *10 nezbytností Reuters novináře* jednoduše formulovány jako: být přesný, nezaujatý, loajální vůči agentuře, přicházet s původním zpravodajstvím a zůstat neúplatný. Agentura si tak přímo vychovává novináře, kteří jsou po absolvování stáže schopni nastoupit do agentury bez nutnosti dlouhodobějšího školení.

Zpravodajská agentura Reuters byla zařazena do kontextu vývoje zahraničního zpravodajství na území Severní Ameriky přesto, že její počátky jsou spojeny s Velkou Británií, kde Paul Julius Reuter založil v roce 1851 první zpravodajskou kancelář a odkud začal využívat telegrafní spojení mezi Londýnem a Paříží jako zpravodajský kanál přenosu informací.<sup>7</sup> V roce 1870 začala expanze agentury na území Ameriky a o 60 let později Reuters vydává své první noviny v Kanadě. Během 19. a 20. století už soukromá firma Reuters Limited (dále jen Ltd.) zakládá další pobočky po celém světě a konečně v roce 1978 přichází restrukturalizace firmy s přesunem ředitelství do Toronta. Z Reuters se stává International Thomson Organisation Ltd., jedna z firem iniciujících vznik korporace Thomson Reuters v roce 2008.<sup>8</sup> Aktivní účast Thomson Reuters na kanadské a

---

<sup>7</sup> [http://thomsonreuters.com/about/company\\_history/](http://thomsonreuters.com/about/company_history/)

<sup>8</sup> [http://thomsonreuters.com/about/company\\_history/](http://thomsonreuters.com/about/company_history/)

americké burze, stejně jako fakt, že 63%<sup>9</sup> zisku firmy přichází z U.S.A, jasně poukazují na relevantnost geografického začlenění agentury do severoamerického sektoru. Je však nutno dodat, že v roce 2011 zisk z prodeje agenturního zpravodajství tvořil pouze 0,3 miliardy USD, zatímco celkový roční zisk firmy byl vyčíslen na 12,9 miliardy USD.<sup>10</sup> Přes fakt, že zisk z prodeje multimediálních informací tvoří pouze 1% z celkového zisku korporace, Thomson Reuters patří mezi zásadní tvůrce agendy zahraničního zpravodajství a následně patří i mezi tvůrce obecných profesních požadavků na novináře. Korporace Thomson Reuters ke konci roku 2011 zaměstnávala 3 000 novinářů na 200 pobočkách, 600 fotografů s roční distribucí 540 tisíc fotek a byla provozovatelem serveru reuters.com s 30 milionovou měsíční návštěvností.<sup>11</sup>

#### **4.4. Vývoj evropského mediální prostoru**

Vznik a vývoj žurnalistiky v Evropě nelze jednoznačně zasadit do konkrétního historického období, jelikož sběr a přenos/šíření informací jako takový probíhal pravděpodobně již v primitivních společnostech. Když pomineme nepsané zpravodajství, neřízený přenos a nemechanizovanou distribuci informací, dějiny žurnalistiky můžeme datovat stejně jako vznik novin, tedy do poloviny 15. století, období po rozšíření knihtisku (Köpplová a Köppl 1989). V průběhu dějin evropských států sledujeme, vývoj zprávy jako takové, tzn. jejího obsahu a formy, stejně jako změnu v požadavcích na osobu tvůrce zprávy, tedy novináře. Přes jednorázové tisky o přírodních neštěstích, válečných taženích a zámořských objevech, které se vžily pod pojmem *neue zeitung* a jejichž hlavními atributy byla atraktivnost témat a komerční, tedy ekonomický potenciál, se vyvinulo psané zpravodajství, tzv. **korespondence** (ibidem 11-17). Korespondenční služba byla organizovaná úzkými skupinami posílů a informace začala být vnímána jako druh zboží. Tato změna ve vnímání hodnoty informace zapříčinila vznik povolání, jehož hlavní náplní bylo psaní korespondence a přenos informací, a také center shromažďování a výměny těchto informací. „*Prostřednictvím Vídně bylo možné získat zprávy z Balkánu. Augsburg si*

<sup>9</sup> Thomson Reuters Fact Book 2011. Dostupné z [http://media.corporate-ir.net/Media\\_files/IROL/76/76540/factbook/IR\\_FactBook2011.pdf](http://media.corporate-ir.net/Media_files/IROL/76/76540/factbook/IR_FactBook2011.pdf). Citováno dne 10. 4. 2012.

<sup>10</sup> Handbook of Journalism. Dostupné z [http://handbook.reuters.com/index.php/Main\\_Page](http://handbook.reuters.com/index.php/Main_Page). Citováno dne 10. 4. 2012.

<sup>11</sup> Thomson Reuters Fact Book 2011. Dostupné z [http://media.corporate-ir.net/Media\\_files/IROL/76/76540/factbook/IR\\_FactBook2011.pdf](http://media.corporate-ir.net/Media_files/IROL/76/76540/factbook/IR_FactBook2011.pdf). Citováno dne 10. 4. 2012.



*udržoval předstih informací z Itálie, Švýcarska, jižního Německa a prostřednictvím Benátek i v informacích o orientálních zemích“ (ibidem 19). Profesionalizace povolání vykonávaného za výplatu je patrná z dalšího úryvku, který popisuje najímání spolehlivého korespondenta z Říma: „Johan Poli, vyniká nad ostatními...jde o muže, který má dobrý úsudek, neuchyluje se k psaní nedůležitých trivialit, ale informuje pouze o věcech, které se patří sluchu knížat....je velmi pečlivý a sám nosí svoje zprávy na poštu..., aby tak vyloučil možnost, že jeho informace někdo v Římě opíše“ (ibidem 20). Z uvedeného textu je patrné, že se ustálil i jakýsi soubor charakteristik, který byl u korespondenta žádoucí. Být rychlý, referovat o relevantních událostech a omezit riziko rozšíření informace, před tím, než se dostane k příjemci. Korespondence se nadále rozvíjela a s kolonizací Ameriky, nabyly zprávy ze zahraničí další zpravodajskou hodnotu. Již nešlo pouze o atraktivitu informace z neznámého prostředí, kuriozitu, ale o zprávu referující o událostech v Novém světě, která získala mocenskou a politickou relevantnost pro kolonizující evropské státy (ibidem).*

Geografická izolovanost a série cenzurních opatření zbrzdila vývoj žurnalistiky v Anglii a „*nic nenasvědčovalo tomu, že se právě zde má postupně ustavit model tiskového působení, které se na dlouhou dobu stane vzorem a příkladem pro řadu západoevropských zemí“ (ibidem 44). Doba zakládání zpravodajských týdeníků změnila pozici zahraničního zpravodajství, pravidelný přínos informací o dění na domácí politické scéně se stal pro čtenáře mnohem atraktivnějším. To způsobilo ustálení pozice politického zpravodaje, jehož funkci během 18. a 19. století vykonávalo mnoho prominentních britských spisovatelů. S rozvojem politického dialogu na stránkách tištěných periodik, rostla i vnitřní struktura jednotlivých periodik a díky zvyšujícímu počtu čtenářů i jejich síla. Výborným příkladem jsou *The Times*, jež „vydávaly na tehdejší dobu obrovské sumy na rozšiřování a provoz sítě vlastních korespondentů a kontaktů v zahraničí a na přepravu jejich informací...Během prvních desetiletí 19. století se proměnily v dokonalý list nastupující průmyslové éry s nejdokonalejším a nejrozsáhlejším zpravodajstvím z domova i ciziny... a s politickým vlivem, který nutil vládu Velké Británie brát ohled na obsah denního vydání“ (ibidem 183). Prominentní postavení na trhu umožnilo *The Times* další rozvoj, začali vysílat vlastní zpravodaje do válečných konfliktů. Novináři navíc*

přicházeli s vlastním vybavením na bojiště a při sledování události aktivně spolupracovali s vojenskými veliteli. Mediální trh ovládal konkurenční boj a největší význam se kladl na co nejrychlejší doručení zprávy do redakce. Snaze o rychlý přenos zpráv ze zahraničí napomohlo rozšířené užívání telegrafu, jež také zapříčinilo zefektivnění struktury psané zprávy. „Nový žurnalistický styl...vyžadoval především tzv. *summary lead* – úvodní shrnutí, které v několika větách shrnovalo a předkládalo základní informace zprávy.... Nový způsob psaní vyžadoval, aby rozvíjení tématu vycházelo z faktů řazených od nejdůležitějšího k podřadnému“ (ibidem 297). Vzniká tedy žurnalistická praxe, používaná médii dodnes. Přínos se počítal nejen v ušetřených pencích, telegrafní spojení, skrze které probíhal přenos zpráv, nebylo levnou záležitostí, ale také v efektivitě pozdějšího zpracování zprávy v redakci, kdy zprávu strukturovanou podle obrácené pyramidy, mohl editor krátit, aniž by změnil význam či narušil informační hodnotu zprávy.

#### **4.5. BBC a vznik veřejnoprávní zpravodajské sítě**

Další důležité vývojové stádium evoluce mediálního prostředí nastalo s rádiovým vysíláním. Již na počátku 20. století se objevily pokusy o přenos zvukové zprávy skrze elektromagnetické vlny, ale teprve v druhém desetiletí se rozhlas dočkal komerčního a masového využití. V roce 1922 byla ve Velké Británii šesti telekomunikačními společnostmi založena organizace, která ještě téhož roku spustila komerční vysílání pod názvem *British Broadcasting Company Limited*. Během prvních let existence bojovala organizace za nezávislost a politickou neangažovanost. V roce 1927 získala společnost po transformaci na *British Broadcasting Corporation* (dále jen BBC) status nezávislého veřejného média a díky zřizovací královské listině tzv. *Royal Charter* se již nezodpovídalo parlamentu. O 9 let později spustila BBC televizní vysílání, v roce 1948 pak začalo vysílat první pravidelnou zpravodajskou relaci. Největší rozvoj televizního vysílání nastal během 50. let, kdy se začaly na obrazovkách objevovat přenosy ze zahraničí, od roku 1954 se začala vysílat každodenní zpravodajská relace, která shrnovala dění z domova i ze světa. 60. léta 20. století přinesla barevné vysílání a další dekáda se zaměřila především na vývoj vlastní dramatické tvorby. V roce 1981 zaregistrovala BBC jednu z doposud největších sledovaností, svatbu Prince Charlese a Lady Diany Spencer

sledovalo 750 milionů diváku v 74 zemích světa. Během 90. let začaly nejprve rozhlasové a později i televizní kanály BBC vysílat digitálně, v roce 1997 byl spuštěn 24hodinový zpravodajský kanál. Počátek milénia je spojený především s rozšiřováním digitálních služeb a přístupu k vlastnímu obsahu na internetu, [bbc.co.uk](http://bbc.co.uk) během prvního desetiletí permanentně rostlo a vykazuje měsíční návštěvnost okolo 3,6 miliardy uživatelů.<sup>12</sup>

BBC podle české terminologie funguje ve Velké Británii jako médium veřejné služby, jehož příjmy plynou z vybraných koncesionářských poplatků. Služby korporace BBC mají značný přesah do zahraničí. Již v roce 1938 spustila rádiové vysílání v arabštině, prvním neanglickým vysílacím jazykem, v současné době BBC vysílá a nabízí mediální obsah ve 32 světových jazycích. Speciální divize BBC World Service, který je součástí většího celku Global News Division, a provozuje mezinárodní rozhlasové vysílání v angličtině, je dokonce financován britskou vládou, která má rozhodovací právo při volbě jazyka, ve kterém bude rádiové vysílání spuštěno, ale pozbývá tohoto práva v rozhodování o stavbě programového vysílání, jež zcela podléhá kontrole BBC. V roce 2010 přinesl BBC World Service reportáže o válečném konfliktu v Afganistánu, povodních v Pákistánu, havárii tankeru a úniku ropy v mexickém zálivu, zemětřesení v Japonsku nebo o nadcházejícím Arabském jaru v zemích severní Afriky. Ke konci roku 2010 zaměstnávala divize s ročními výdaji 287 milionů britských liber (dále jen GBP) přes 2 000 zaměstnanců. Zpravodajský kanál vysílající v angličtině si naladilo přibližně 160 milionů posluchačů týdně. BBC je tak mediální korporací s největším globálním publikem na světě.<sup>13</sup> Ačkoliv BBC neposkytuje detailní informace o zaměstnancích pracujících mimo Velkou Británii, podle dostupných informací zaměstnávalo v roce 2010 přes 200 zahraničních zpravodajů, kteří pracovali v lokálních redakcích po celém světě.<sup>14</sup> V roce 2013 se situace výrazně změnila. BBC zveřejnila interaktivní mapu s detailní lokací spolupracujících novinářů a vlastních zahraničních zpravodajů.<sup>15</sup> Podle

---

<sup>12</sup> <http://www.bbc.co.uk/historyofthebbc/>

<sup>13</sup> BBC World Service annual review 2010/11. Dostupné z [http://downloads.bbc.co.uk/worldservice/annual\\_review/bbc\\_world\\_service\\_annual\\_review\\_2010\\_11.pdf](http://downloads.bbc.co.uk/worldservice/annual_review/bbc_world_service_annual_review_2010_11.pdf) . Citováno 10. 4. 2012.

<sup>14</sup> BBC Annual report 2010/11. Dostupné z <http://www.bbc.co.uk/annualreport/exec/overview/index.shtml> . Citováno 12. 4. 2012.

<sup>15</sup> Mapa dostupná z <http://apps.stuart-pinfold.co.uk/bbc-correspondents-map/> .

zveřejněné mapy má v současné době BBC smluvní kontrakt se 124 novináři, kteří připravují původní zahraniční zpravodajství ze 65 států.

S celkovým počtem zaměstnanců celé korporace BBC přesahující 20 300 osob, bylo nezbytné formulovat firemní strategii a metodologii práce, tedy ustanovit nejen etický kodex, ale také soubor norem upravujících konkrétní proces sběru informací a distribuce mediálních výstupů skrze provozované mediální kanály.

Novinářskou práci v tomto případě upravují a dirigují tzv. **Redakční směrnice** (Editorial Guidelines), které vycházejí a podřizují se zřizovací královské listině, která obecné funkce BBC stanovuje takto:

- *podpora státní příslušnosti a občanské společnosti*
- *propagace vzdělání a vzdělávání*
- *povzbuzování kreativity a kulturní znamenitost,*
- *reprezentace Velké Británie, jejích národů, regionů a komuni,*
- *výměna informací mezi Velkou Británií a zbytkem světa*
- *podpora dalších cílů jako seznamování veřejnosti s novými komunikačními technologiemi a službami a přechodu k digitálnímu vysílání<sup>16</sup>*

Samotné směrnice stanovují redakční hodnoty, kterými se všichni zaměstnanci musí řídit, a které upravují následující kategorie:

- *důvěra*
- *pravda a přesnost*
- *nezaujatost*
- *redakční integrita a nezávislost*
- *úhona a urážka*

---

<sup>16</sup> Editorial Guidelines. Dostupné z <http://www.bbc.co.uk/guidelines/editorialguidelines/> .  
Citováno 12. 4. 2012.

- *služba veřejnému zájmu*
- *spravedlivost*
- *soukromí*
- *děti*
- *transparentnost*
- *zodpovědnost*<sup>17</sup>

Tyto kategorie detailně popisují postup, který musí být dodržen všemi mediálními producenty (*content producer*),<sup>18</sup> kteří pro BBC pracují. BBC na rozdíl od Thomson Reuters jasně nespecifikuje nezbytnosti novináře jednotně, v několika bodech, ale začlenila je do komplexní příručky formulující *know-how* korporace s odkazy na konkrétní fáze tvorby mediálního obsahu. Novináři pracující pro BBC mají povinnost se s příručkou seznámit a řídit se jí. Podobně jako Thomson Reuters i BBC zřídila spolu s *Oxford University Press* tréninkové centrum pro začínající novináře, BBC College of Journalism. Škola pro novináře byla založena v roce 2006 s cílem koordinovat a dohlížet na trénink novinářů a zahraničních zpravodajů pracujících pro BBC po celém světě, v roce 2007 byla na interní firemní síti spuštěna stránka, která distribuovala materiály pro školené novináře a později byla stránka zpřístupněna předplatitelům, plátcům koncesionářských poplatků ve Velké Británii. BBC tak nejen zjednodušila a zlevnila školící program, na který vynakládala nemalé finanční prostředky z rozpočtu, ale také zefektivnila proces vzdělávání lokálních novinářů, z jejichž řad si podle stanovených strategických cílů na rozšiřování etnické různorodosti a genderové vyváženosti zaměstnanců vybírá kandidáty na zahraniční zpravodaje. BBC jako médium veřejné služby primárně nevykazuje zisk z distribuce zpravodajství. Celá korporace pracuje s ročním přebytkem ve výši 483 milionů GBP, ale divize Global News, která vytváří majoritní část obsahu zahraničního

---

<sup>17</sup> ibidem

<sup>18</sup> Termínem *content producer* se rozumí jakákoliv osoba, vytvářející mediální obsah pro veřejnou distribuci.

zpravodajství, vykazuje dlouhodobě finanční ztrátu, v roce 2010 činil rozdíl mezi příjmy a výdaji 16,9 milionů GPD.<sup>19</sup>

#### **4.6. Rozvoj mediálního prostředí na českém území**

Zatímco u předešlých popsaných mediálních organizací šlo o historický vývoj a profesionalizaci pracovníků médií z perspektivy průkopníků v daném odvětví, kdy kontext západní kultury a užitý anglický jazyk nastavovaly směr, kterým se ubírala další média po celém světě. Vývojové tendence mediálního prostředí na území Čech, Moravy a Slezska se utvářely v omezeném prostoru s mnohem menším dosahem, počtem recipientů a minimálním přesahem do zahraničí. Na rozdíl od Thomson Reuters a BBC, které ve 20. století naplno rozvíjely jejich zpravodajský potenciál a využívaly nabytou nezávislost, česká média musela po roce 1948 pracovat pod dohledem státní ideologie, kdy struktura domácího respektive zahraničního zpravodajství byla omezována podle stranických preferencí.

Tištěná média se začala objevovat na českém území záhy po rozšíření knihtisku, většinou ve formě latinských příruček, kronik či rozličných překladů bible. Česky psané dokumenty se objevovaly zřídka, několik vydání česky psaných novin se zachovalo, ale mezi německy a latinsky psanými dokumenty tvořili menšinu. Podobný jazykový přístup přetrvával i v následujících dvou stoletích, kdy funkce žurnalistiky plnily kroniky a cestopisy a rozvoj česky psaných dokumentů včetně literatury se zastavil. Zprávy ze zahraničí pronikaly na česká území skrze poštovní komunikační kanály. Počátek 18. století se pojí s pravidelným vydáváním prvních českých novin, které začal tisknout Karel František Rosenmüller, a jenž obsahovaly většinou zprávy z habsburské říše. Rozvoj novinového průmyslu přišel až s koncem století, kdy účastníci národního obrození spatřovali v novinách možnost šíření nejen vlastních názorů, ale také možnost vzdělávat širší veřejnost. *Kramerijský c. k. vlastenecké noviny*, které vycházely v nákladu 1500 výtisků, pravidelně nabízely zahraniční zpravodajství, většinou přejaté z německých novin a „*domácí zpravodajství zajišťoval okruh dopisovatelů z Prahy, měst v Čechách a na Moravě i ze Slovenska*“ (Bednařík, Jirák a Köpplová 2011: 74). Po zpřísnění cenzury došlo

---

<sup>19</sup> BBC World Service Annual review. Dostupné z [http://downloads.bbc.co.uk/worldservice/annual\\_review/bbc\\_world\\_service\\_annual\\_review\\_2010\\_11.pdf](http://downloads.bbc.co.uk/worldservice/annual_review/bbc_world_service_annual_review_2010_11.pdf).

Citováno 14. 2. 2012.

k omezení zahraničního zpravodajství a humanistické tendence se promítly do časopisecké produkce, která zpracovávala hlavně národní a jazyková témata spolu s literární tvorbou. Rok 1848 a průmyslová revoluce přinesly nejen změny ve společnosti, ale také v přístupu k periodickému tisku, kdy po zrušení cenzury „*se v českých zemích projeví na novinovém trhu dva nové jevy: za první se díky deregulaci v novinách objevila politická témata v dosud nevídané míře, za druhé bylo zakládáno velké množství periodických nepravidelně vycházejících časopisů...*“ (ibidem 99).

Díky prudkému rozvoji tištěných médií se ustanovila elitářská skupina významných novinářů, kteří pracovali pro tisk s neskryvaným politickým názorem, a jenž byli často za jejich práci perzekuováni. Z jejich řad se postupem času etablovala skupina politicky angažovaných novinářů, kteří na konci 19. století, v čase konjunktury rozšíření spektra politických periodik, mohli pracovat beze strachu z persekuce. V době kdy vydávání tištěného periodika bylo vnímáno jako podnikatelská aktivita a docházelo k profesionalizaci práce na jednotlivých postech v redakcích, objevila se snaha o „*intelektualizaci žurnalistiky a reflexi chování médií. Začali s tím...tzv. realisté, kteří žurnalistiku pojímali jako výraz kvality a úrovně veřejného života...Za požadavek moderní žurnalistiky prohlásili věcnost argumentace a ověřování faktů a dispozice novinářů k odbornějšímu vhledu do témat*“ (ibidem 138). Zajímavá je poznámka autorů, že tyto požadavky na kvalitu žurnalistiky, přišly v období, před první světovou válkou, kdy ve společnosti sílily protiněmecké a protizidovské nálady.

Se vznikem samostatného státu je založena Československá tisková kancelář (dále jen ČTK), zpravodajská agentura, jejímž cílem bylo zásobovat státní aparát informacemi z domova a ze zahraničí. Zahraniční zpravodajství zajišťovaly zpravodajské agentury, s nimiž měla ČTK uzavřené dohody o výměně informací, spolu s vlastní sítí zahraničních zpravodajů, kteří „*působili v Paříži, Berlíně, Londýně, Curychu, Bělehradě, Sofii a Římě. Zároveň zpravodajská agentura spolupracovala s dopisovateli z Vídně, Záhřebu, Bukurešti, Lublaně, Drážďan, Mnichova, Milána, Varšavy, Moskvy a Oděsy*“ (ibidem 175). Z výčtu míst, ze kterých byla ČTK schopna získávat původní informace, je patrné, že agentura dosahovala zpravodajského pokrytí většiny Evropy a počet zahraničních zpravodajů byl nejvyšší v její historii.

Agentura jako první ze státních/polostátních mediálních institucí na českém území začala zakládat regionální pobočky v regionech, z nichž většina funguje a zásobuje ČTK lokálními informacemi dodnes. Jelikož ČTK poskytovala informace státním orgánům zdarma, na počátku existence se často potýkala s nedostatkem financí. Tyto nedostatky byly hrazeny ze státního rozpočtu. ČTK fungovala až do roku 1993, kdy bylo legislativně upraveno její odtržení od státu, jako veřejnoprávní tisková agentura, která byla během 20. století zcela ve vleku historických událostí a státní ideologie.

Jako další státní médium se na českém mediálním trhu ustanovil rozhlas, ačkoliv počátky rádiového vysílání byly v rukou soukromých společníků a stanice vysílala pod názvem *Radiojournal*. V roce 1925 byla rozhlasová společnost ovládnuta státem, který získal 51% vlastnický podíl. Státní kapitál zaručil tolik potřebný kapitál na rozvoj fungování rozhlasu, jeho zázemí a distribuční sítě. V roce 1923 bylo evidováno 47 platících koncesionářů, o 10 let později poslouchalo *Radiojournal* přes 500 tisíc posluchačů (Bednařík, Jirák a Köpplová 2011: 179). Jako primární poskytovatel zpravodajství figurovala ČTK, kdy rozhlasový hlasatel přečetl zprávy bez jakékoliv úpravy, po roce 1925 se přístup změnil a objevily se první pokusy o reportážní styl. Během dalších deseti let spolu se zvyšujícím se zájmem o vysílání se rozšiřoval i počet spolupracovníků a rozhlas získal postavení nejen hudebního a zpravodajského média, ale také kulturního a vzdělávacího. Rozvoj byl přirozeně utlumen během protektorátu, kdy docházelo nejen k profesním čistkám, ale také k úpravě vysílacího programu a jazykové struktury vysílání. Po válce začala snaha o opětovnou stabilizaci státních médií, kterou ovšem předcházela očista od kolaborujících zaměstnanců, a ačkoliv byl rozvoj rozhlasu zpomalen, už v roce 1945 se vysílalo vlastní původní zpravodajství pod názvem *Rozhlasové noviny*. Určitá zpravodajská nezávislost netrvala dlouho. Během poválečných let byli do vedoucích pozic dosazováni sympatizanti a příslušníci Komunistické strany Československa (dále jen KSČ) a nezávislost byla nadobro ztracena s vítězstvím komunistů v roce 1948, tehdy začala permanentní kontrola a manipulace s informacemi, které šly do vysílání. Vysílání, teď již Československého rozhlasu, se stalo nástrojem propagandy, jež lehce polevila během 60. let a vyvrcholila v roce 1968, ale jinak trvala až do roku 1989, kdy přišel politický převrat. Funkci stranicky nezávislého



a informačně nezaujatého zpravodajství zastávala některá zahraniční rozhlasová média, jež vysílala česky. „BBC, Hlas Ameriky a Rádío svobodná Evropa...nabízely informace o politickém, hospodářském a kulturním dění v zahraničí, které se v Československu v oficiálních médiích neobjevovaly či objevovaly pouze ve zkreslené podobě“ (Bednařík, Jirák a Köpplová 2011: 351).

#### **4.7. ČT a rozvoj televizního vysílání**

Televizní vysílání začalo v Československu se zpožděním, a ačkoliv první televizní aparatura a experimenty se objevovaly již v roce 1935, válka a uplatňování stranické ideologie proces technologického rozvoje značně zpomalily, veřejné televizní vysílání bylo tedy oficiálně zahájeno až 1. května 1953. Z počátku bylo vysílání nepravidelné a vysílalo se jen několik hodin týdně, především kvůli nedostatečnému technickému a profesnímu vybavení. Nicméně o rok později bylo vysílání prohlášeno za pravidelné a byl zaveden poplatek pro recipienty televizního signálu. V Československu byl implementován model „běžný v poválečné Evropě: státní monopol finančně podporovaný výběrem koncesionářských poplatků od domácností za využívání funkčního přijímače“

(Bednařík, Jirák a Köpplová 2011: 272). Jenže jak bylo uvedeno výše, technické zázemí bylo nedostatečné, televize neměla vlastní nahrávací zařízení, takže pořady z vlastní produkce musela vysílat živě, do roku 1956 neměla vlastní zpravodajskou relaci a přebírala rozhlasové zpravodajství Československého rozhlasu přirozeně bez obrazu. Na straně recipientů docházelo k nedostatku financí k pořízení televizního přijímače a navíc vysílání mohli přijímat jen obyvatelé Prahy respektive ti v dosahu vysílače. Nicméně v roce 1959, kdy byla oficiálně zřízena samostatná Československá televize a vysílalo se z ostravského i bratislavského studia, narostl počet koncesionářů na 518 tisíc<sup>20</sup> (Bednařík, Jirák a Köpplová 2011: 351). Televize se ustálila na československé mediální scéně a začala rozvíjet a rozšiřovat programovou nabídku. Začaly se objevovat původní zpravodajské relace a pravidelné vysílání se prodloužilo na sedm dní v týdnu. S rozšířením možností a dosahu vysílání, došlo i k začlenění televize do evropského mediálního kontextu, se svobodou tvorby přišla i snaha komentovat soudobé problémy a ve vysílání se

---

<sup>20</sup> V roce 1954 byl 3 833 platících koncesionářů, v roce 1959 to bylo již 518 987.

objevilo několik kritických reportáží. Nicméně iniciativa neměla dlouhého trvání, protože televize byla pod permanentní kontrolou státu. Státní dohled si uvědomovali sami zaměstnanci, jejichž pokus o vymanění se z dosahu stranické moci, vyústil na počátku roku 1968 k požadavku o programovou a ekonomickou samostatnost, která by nebyla podmíněna dohledem ústředního výboru KSČ, jak tomu bylo doposud.

Jelikož rok 1968 přinesl celospolečenské uvolnění, odrazilo se to i na produkci Československé televize, která do vysílání začala zařazovat tzv. trezorové filmy a dokumenty a spustila produkci nových zpravodajských a publicistických pořadů. Proces vyvrcholil zastavením cenzury v březnu téhož roku. Částečně vydobytá nezávislost však neměla dlouhého trvání a byla násilně přerušena příchodem vojsk Varšavské smlouvy, kdy Československá televize dokázala odolat bezprostřednímu přerušení vysílání a několik následujících srpnových dní vysílala z provizorních podmínek. Následovala však restrukturalizace zaměstnanců televize a dosazení představitelů ústředního výboru KSČ do vedoucích pozic. Novináři, kteří se podíleli na vysílání v roce 1968, byli shledáni nedostatečně loajálními a byli propuštěni nebo vyškrtnuti ze strany. Na jejich místa, však z důvodu zachování bezproblémového chodu televize, byli dosazeni lidé bez stranických prohrěšků. Nastala normalizace a média veřejné služby, jež byly pod kontrolou nově vzniklého *Federálního úřadu pro tisk a informace*, se staly prostředkem implementace stranické ideologie a ovlivňování obyvatelstva. V této době represe nezávislého zpravodajství, se rozvíjela hlavně původní televizní dramatická tvorba, která je spojena především se seriálovou produkcí.

V roce 1970 začalo vysílání druhého programu československé televize a o pět let později začaly oba programy vysílat barevně. Počet koncesionářů se pohyboval kolem 4 milionů (Bednařík, Jirák a Köpplová 2011: 345). Na konci 80. let docházelo k pomalému uvolňování od vlivu stranické ideologie a během převratu v roce 1989 přinášela Československá televize, po nátlaku vlastních zaměstnanců, zpravodajství o shromážděních a demonstracích v Praze na Václavském náměstí. Po pádu komunistického režimu bylo potřeba obnovit demokratizaci médií, ustanovit jejich strukturu a eliminovat vliv státních orgánů na programovou skladbu Československého rozhlasu a Československé televize. *„Takže ze státních médií vznikla rozhodnutím zákonodárců média veřejné služby...a současně se uvolnily*

*kmitočty pro potenciální soukromé vysílatele“*

(Bednařík, Jirák a Köpplová 2011: 377).

Se vznikem samostatného českého státu byla ustanovena Česká televize, která zpravovala tři televizní kanály ČT1, ČT2 a ČT3. V roce 1995 byl schválen zákon ustanovující koncesionářské poplatky ve výši 50 korun a byl přijat dokument Kodex a Strategie České televize, který během následujících let prodělal řadu změn. Na příchod internetu a digitalizaci médií musela reagovat Česká televize spolu s tradičními médii, která si uvědomila, že „*bez přítomnosti v internetu jim hrozí neviditelnost*“ (Bednařík, Jirák a Köpplová 2011: 380) a odliv diváků, což by v rámci tržní ekonomiky a mediálního trhu, který je ovládán reklamou, znamenalo pokles příjmů.<sup>21</sup> ČT spustila v květnu 2004 zpravodajský kanál ČT24 a v únoru 2006 sportovní kanál ČT4, od roku 2008 vysílá digitálně a do konce roku 2012 má naplánováno opustit frekvence analogového vysílání.

#### **4.8. Zahraniční zpravodajství ČT**

Původní zahraniční zpravodajství reprezentuje základní složku vysílací skladby veřejnoprávní televize. Povinnost zakládat síť vlastních domácích a zahraničních zpravodajů je dokonce ukotvena v Článku II. dokumentu Statut ČT, který formuluje požadavky na fungování televize veřejné služby. Od roku 2005 vedení české televize začalo zveřejňovat dokumenty, týkající se produkce zahraničního zpravodajství a práce jednotlivých zahraničních zpravodajů, jako součást každoroční zprávy o činnosti ČT. Proces evaluace tvorby zahraničních zpravodajů byl iniciován nejen spuštěním 24hodinového zpravodajského kanálu, ale také potřebou zdůvodnit narůstající rozpočet, který je jedním z nejvyšších v divizi zpravodajství ČT. V roce 2008 činily roční náklady na provoz zahraničních poboček skoro 70 milionů korun. Zahraniční zpravodajství má podle výroční zprávy z roku 2005 „*výjimečné postavení na českém mediálním trhu*“ a „*reportéři České televize přinášejí původní zpravodajství ze všech důležitých světových událostí.*“<sup>22</sup> V roce 2005 působilo na postu stálého zahraničního zpravodaje televize šest novinářů se

<sup>21</sup> Do listopadu 2011 získávala ČT část ročního zisku z prodeje reklamního času. Omezení vysílání reklamy na televizních kanálech a webu ČT je upraveno zákonem č. [302/2011](#) Sb., který vešel v platnost 14. 10. 2011.

<sup>22</sup> Výroční zpráva o činnosti ČT z roku 2005. Dostupná z <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/publikace/rocenky/>. Citováno 14. 1. 2012.

středisky v Berlíně, Bratislavě, Bruselu, Moskvě, Varšavě a Washingtonu. O dva roky později se zpravodajská síť rozšířila o redakce v Pekingu, Vídni a Košicích a došlo ke zdvojení postů v Bruselu, kde fungovaly dva zpravodajské týmy. Větší počet zahraničních zpravodajů měl z médií působících na českém území pouze Český rozhlas. Širší definice zahraničního zpravodaje podle ČT zahrnuje také zvláštní zpravodaje, kteří jsou vysíláni do zahraničí „*za účelem pokrývání nečekané (přírodní katastrofy, nehody, teroristické útoky apod.) nebo očekávané (volby, střídání politických garnitur) událostí.*“

#### **4.9. Charakteristické požadavky na zahraniční zpravodaje**

Při vlastní evaluaci práce zaměstnanců v zahraničí se objevuje několik charakteristik, které jsou pro ČT klíčové při posuzování relevantnosti a profesní kvalifikace pro výkon zahraničního zpravodaje:

1. *Technická zdatnost.* Televize začala v roce 2008 zpracovávat audiovizuální materiál výhradně digitálně. Tato změna přinesla řadu nových postupů, které si zahraniční zpravodajové museli rychle osvojit, aby byli schopni zpracovávat materiál samostatně. Dalším technickým požadavkem byla práce se spuštěným ftp serverem, který ČT používá pro přenos natočeného materiálu ze zahraničí. Tento způsob přepravy informací zčásti nahradil satelitní přenos, který byl pro televizi finančně náročný. Podle výroční zprávy z roku 2008 přenos informací skrze internet nejvíce využívala redakce ve Vídni, Pekingu, Košicích a Moskvě, v ostatních zahraničních redakcích stále převažovalo využití satelitního přenosu. Využívání internetu a jeho finanční výhodnost bylo iniciováno větším vytížením zahraničních zpravodajů, které eskalovalo v roce 2008. Nadále se vyžadovala od zpravodajů schopnost využívat služby bGAn, která také zajišťuje přenos informací a spojení s pražskou redakcí z celého světa.

2. *Samostatnost a časová flexibilita.* Zahraniční zpravodaj musí být schopný pracovat samostatně a řídit se vlastním úsudkem, když se *pohybuje* mimo území pokrytá satelitním či internetovým signálem a nemá možnost konzultace s editorem zahraničního zpravodajství. Rozdílnost časových pásem, ve kterých se redakce nacházejí, vyžaduje precizní management času, kdy přímý vstup do vysílání může znamenat vysílání ze zahraničí v pozdních večerních hodinách. Důležitost těchto faktorů vedla ČT k vypracování souboru pravidel, která, jak se uvádí ve výroční

zprávě z roku 2006, měla za úkol zajistit, „aby zpravodajové přispívali aktuálními živými vstupy do vysílání ČT24 a zároveň měli dostatek času, aby se mohli věnovat i původním reportážím, které často zachycují i hlubší jevy a procesy ve společnostech daných zemí.“

3. *Zkušenost a praxe.* Jedno z měřítek profesní kvalifikace, které se v požadavcích ČT objevuje nejčastěji. Při obsazení Tomáše Etzlera jako zahraničního zpravodaje v Pekingu, ČT píše, že „jeho zkušenost s původním zahraničním zpravodajstvím, odlišným pojetím zpracování témat i cenné znalosti nejmodernějších technologií představují výrazné posílení...pro zahraniční zpravodajství...“ Podobně se televize vyjádřila při obsazování zpravodajského postu v Košicích, kdy v osobě Ladislava Kerekeše získala „zkušeného novináře s množstvím kontaktů.“ Vyžadovány jsou zkušenosti nejen profesní, ale také životní, které pomáhají zpravodajům s rozhodováním a pohybem v cizím prostředí. Samotná praxe rozhodování, o zřízení zahraniční redakce a její personální obsazení, zohledňuje dlouhodobou praxi novináře v domácí redakci.

4. *Znalost jazykového a kulturního kontextu.* Schopnost domluvit se oficiálním jazykem v konkrétním zahraničním státě je velkou výhodou, která ovšem není považována za nezbytnost. V globalizovaném světě si většina zpravodajů dokáže získat a ověřit informace pouze s angličtinou, kdy v případě nutnosti využívá služeb překladatele. Eva Hrnčířová, stála zpravodajka v Bruselu, během rozhovoru přiznala, že „*francouzsky mluví hůře než anglicky,*“ ale nečiní ji to problémy, neboť většinu rozhovorů absolvuje v angličtině. Znalost lokálního jazyka navíc nezaručuje záruku bezproblémové komunikace při natáčení, protože, jak uvádí ČT, zahraniční redakce jsou zřizovány tak, „*aby z nich šlo v maximální možné míře pokrývat nejen hlavní město dané země, v němž zpravodaj sídlí, ale i bližší či vzdálenější okolí,*“ což znamená, že „*zpravodajka v Bratislavě např. pokrývá nejen nejdůležitější události na Slovensku, ale...často zpravuje také o událostech v Maďarsku, podobně jako...zpravodaj v Číně referuje nejen o dění v Pekingu, ale vedle Číny pokrývá i širší oblast jihovýchodní Asie.*“ Stejně tak je důležitá znalost kulturního kontextu dané země. ČT přišla s výhodným řešením, kdy do pozice zahraničního zpravodaje na Slovensku dosadila novináře slovenské národnosti, kteří v daném prostředí dlouhodobě pracují a žijí. V případě, Olgy Bakové a Ladislava Kerekeše, slovenských

zpravodajů se změnil status zahraničního zpravodaje podle dříve popsané typologie, kdy *zahraniční zahraniční zpravodaj* nahradil typ tradičního *zahraničního zpravodaje*. Přidanou hodnotou pro ČT je, že nemusí těmto novinářům, stejně jako polskému korespondentovi, který v Polsku trvale žije se svou rodinou, platit pronájem bytu a kanceláře.<sup>23</sup>

5. *Respekt a dodržování Kodexu České televize*. Stejně jako novináři pracující pro BBC či Thomson Reuters i zaměstnanci ČT musí dodržovat vnitřní řád mediální organizace tzv. *Kodex České televize*, který mimo jiné upravuje práci s informacemi a jejich získávání (Článek 5 Péče o informace ve zpravodajství a aktuální publicistice) a také samotnou tvorbu audiovizuálního materiálu (Článek 16 Pravidla při natáčení). Nároky kladené na novináře formuluje především odstavec 14 Článku 5, který říká: *„Redaktoři České televize si musí při vystupování ve zpravodajských a aktuálně publicistických pořadech počínat tak, aby divák nemohl rozpoznat, jaký mají na věc, o níž informují, názor.“* A odstavec 26 Článku 16, který zní: *„Při natáčení v zahraničí je štáb české televize povinen dodržovat místní předpisy a vystříhat se jednání, které by mohlo být považováno za urážlivé vůči místním zvyklostem, náboženství či kultuře.“*

---

<sup>23</sup> Fakta plynou z výroční zprávy ČT z let 2005 až 2008. Výroční zprávy dostupné z <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/publikace/rocenky/>.

## 5. Praktická část

Na základě profilu jednotlivých mediálních institucí představených v teoretické části práce a na základě jimi stanovených profesních požadavků na práci novinářů je vytvořena obecná charakterizace požadavků na práci a chování zahraničního zpravodaje. Sebrané požadavky jsou doplněny dalšími profesními předpoklady a nároky na charakterové vlastnosti novinářů, kteří jsou vysíláni do zahraničí. Tyto předpoklady jsou předkládány, tak jak se objevují v odborné literatuře zabývající se tématem zahraničního zpravodajství.

V dalším oddílu praktické části práce je tato obecná charakterizace konfrontována s vlastními zkušenostmi novinářů, kteří jako zahraniční zpravodajové působí či působili. Čtyři původní rozhovory, které vznikly jako součást předkládané práce, slouží jako informační zdroj a platforma pro evaluaci práce samotných novinářů. Informace a názory objevující se v jednotlivých rozhovorech vytváří rámec praktických, praxí ověřených, požadavků na novináře při produkci mediálních sdělení v zahraničí, tak jak je vidí sami zahraniční zpravodajové.

Další konfrontační rámec takto vytvořené obecné charakterizace tvoří kapitola *Kritika zahraničního zpravodajství*, která problematizuje význam osobnostních a profesních vlastností novinářů, které jsou či byly mediálními institucemi přehlíženy. Praktická část práce končí vlastní evaluací tréninku a zkušeností autora s prací zahraničního zpravodaje.

### **5.1. Obecná charakterizace požadavků na práci zahraničního zpravodaje**

Mediální instituce, jejichž profily jsou obsaženy v teoretické části práce, jsou zástupci tří mediálních komunikačních kanálů, reprezentují tisk, televizi a rádio. Samotné instituce mají výsadní postavení v mediálním prostředí, ve kterém vznikly, a které do určité úrovně, také formovaly. BBC a Česká televize zastupují média tzv. veřejné služby. Agentura Reuters představuje komerční médium, které primárně poskytuje informace ostatním médiím za úplatu. Ačkoliv tyto instituce pracují na odlišných organizačních systémech a každá z nich má specifické vlastnosti, všechny sdílejí společný cíl, jímž je produkce původního zahraničního zpravodajství. Profesní požadavky na výkon práce, jež uplatňují média na své zaměstnance, se odlišují podle vnitřních norem jednotlivých institucí. Předkládaná obecná charakterizace

vychází z průsečíku těchto norem.

**Přesnost a pravdivost** publikovaných informací je zdůrazňována jak BBC, tak agenturou Reuters. Česká televize požadavek na přesnost informací uvádí v samotném Kodexu ČT. Kdy článek 5 říká: „*Ve zpravodajství a aktuální publicistice Česká televize dbá na přesnost a nestrannost spočívající především ve zjišťování a ověřování skutečnosti.*“<sup>24</sup>

**Vyváženost a nezaujatost** se objevuje v požadavcích všech třech mediálních institucí dokonce několikrát. Reuters nabádá zaměstnance, aby vždy usilovali o nezaujatost a nestrannost a uchránili zprávu od vlastního názoru. Zatímco Česká televize upravuje tento požadavek na více místech vlastního kodexu. Například v článku 5.14, který zní: „*Redaktoři České televize si musí při vystupování ve zpravodajských a aktuálně publicistických pořadech počínat tak, aby divák nemohl rozpoznat, jaký mají na věc, o níž informují, názor.*“<sup>25</sup> Navíc raději přímo do kodexu uvedla rozdíl mezi nezaujatou zprávou a hodnotícím soudem. „*Česká televize striktně rozlišuje mezi zprávou a hodnotícím soudem (komentářem). Zprávou se rozumí skutkové tvrzení informující o určitém ději nebo stavu. Zpráva také zpravidla obsahuje informaci o postojích hlavních aktérů události, která je předmětem zprávy. Oproti zprávě vyjadřuje hodnotící soud názory, postoje nebo pocity. Česká televize musí dokázat pro diváky jednoznačnou formou oddělit zprávu od hodnotícího soudu, zvláště není přípustné směšovat zprávu a hodnotící soud v jedné větě redaktora. Rovněž není dovoleno vydávat pouhé domněnky za zprávy.*“<sup>26</sup>

Dalším ze společných požadavků je **nutnost nezávislé a zodpovědné práce**. Kdy Reuters nabádá zaměstnance, aby se stranili úplatků, plagiátorství a střetu zájmů. BBC na druhou stranu zdůrazňuje důležitost redakční **integrity a vědomí zodpovědnosti** za vlastní rozhodnutí novinářů. Česká televize vyžaduje **samostatnost a flexibilitu** při výkonu práce. Nezávislá a zodpovědná práce se v ČT řídí autonomií, kterou upravuje článek 5.16, který říká: „*Při přípravě obsahu zpravodajství a aktuální publicistiky České televize se uplatňuje redakční autonomie, která spočívá zejména v povinnosti vedoucích pracovníků vyloučit vnější vlivy, jimiž*

---

<sup>24</sup> Čl. 5 Péče o informace ve zpravodajství a aktuální publicistice. *Kodex české televize*. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/cl-5-pece-o-informace-ve-zpravodajstvi-a-aktualni-publicistice/>

<sup>25</sup> ibidem

<sup>26</sup> ibidem



by mohlo být ovlivněno zařazení, pořadí nebo obsah informací ve vysílání. Mimo organizační strukturu redakce může do obsahu konkrétní zprávy nebo rozhodnutí o jejím zařazení či pořadí zasáhnout jen generální ředitel nebo jím pověřený vedoucí pracovník České televize, a to pouze v případě, kdy je z okolností zřejmé, že uveřejněním zprávy došlo nebo naléhavě hrozí, že dojde k porušení zákona. Pokyn, kterým tak bude učiněno, musí být dán šéfredaktorovi příslušné redakce písemně. Právomoc generálního ředitele a dalších vedoucích pracovníků řídit redakce v personálních a provozních záležitostech není tímto článkem dotčena.<sup>27</sup>

**Ochranu informačního zdroje** upravuje v mnoha státech přímo legislativní systém, v České Republice konkrétně tiskový zákon (§ 16). Reuters a BBC přesto nařizují ochranu zdroje jako jednu z nezbytností novinářské praxe. Kromě **znalosti legislativního rámce**, ve kterém se novináři pohybují při výkonu jejich práce, je pro zaměstnavatele také důležitá **technická zdatnost**. Česká televize zmiňuje tento požadavek především v souvislosti s technologickým vývojem přenosu sdělení ze zahraničí do domácí redakce. BBC tuto nutnost přímo nekomentuje, zatímco Reuters poukazuje na její důležitost při postprodukcí a zachování autentičnosti získaného materiálů.

Nutná **znalost jazykového a kulturního kontextu** jako požadavek na zahraniční zpravodaje jasně vyplývá z výročních zpráv ČT, kdy při diskuzích o obsazování jednotlivých postů zahraničních redakcí mají adepti s blízkým vztahem k dané zemi nejvýhodnější postavení. BBC a Reuters pracují z části na bázi spolupráce s novináři, kteří již určitou dobu v zahraničí pobývají a jsou dobře seznámeni s kontextem dané země. Tito novináři, kteří nejsou trvalými zaměstnanci mediální instituce, ale dlouhodobě s ní spolupracují a jsou placeni za jednotlivá publikovaná sdělení, se nazývají *stringers*.<sup>28</sup>

---

<sup>27</sup> Čl. 5 Péče o informace ve zpravodajství a aktuální publicistice. *Kodex české televize*. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/cl-5-pece-o-informace-ve-zpravodajstvi-a-aktualni-publicistice/>

<sup>28</sup> THOMSON REUTERS. *Handbook of Journalism*. Dostupné z: [http://handbook.reuters.com/index.php/Main\\_Page](http://handbook.reuters.com/index.php/Main_Page)

Z výše uvedených společných požadavků mediálních institucí lze vyvodit následující obecnou charakteristiku nároků na práci zahraničního zpravodaje. **Zahraníční zpravodaj musí dbát na přesnost a pravdivost použitých informací. Musí dbát na to, aby vyprodukované mediální sdělení bylo vyvážené a nezaujaté. Musí pracovat nezávisle a samostatně v souladu s Etickým kodexem instituce, pro kterou mediální sdělení vytváří. Navíc musí ctít legislativní systém státu, ve kterém pracuje, k čemuž mu pomůže dobrá znalost sociálního a kulturního systému dané země. Znalost lokálního jazyka je velkou výhodou.**

## **5.2. Praktická východiska z místa činu**

Praktické poznatky a profesní zkušenosti samotných zahraničních zpravodajů jsou důležitým zdrojem informací pro množství odborných článků. Zahraniční zpravodajové také píší, ze všech novinářských postů, nejvíce knih o vlastních zkušenostech ze zahraničí. Howard Tumber tak například zkoumá, jak vypjaté situace a konflitní prostředí, ve kterém jsou často novináři nuceni pracovat, ovlivňuje jejich pozdější hodnocení vlastní práce (Tumber 2006). Ulf Hannerz zase ve své stati podrobuje analýze vlastní zanícení novinářů a jejich zkušenosti s prací v odlišných socio-kulturních systémech (Hannerz 2002). Pro účely této práce nám poslouží informace z původních rozhovorů se čtyřmi novináři, kteří pracují pro různá média, v různých prostředích, a zastávají pozice zahraničních zpravodajů v různých modifikacích.

Všichni dotazovaní novináři se shodli na potřebě nějaké formy žurnalistického tréninku, čímž se rozumí profesní **know-how zpravodajské produkce**. **Talent** jako potřebnou predispozici pro výkon novinářské práce zmínila v rozhovoru pouze Eva Hrnčířová. Společným jmenovatelem potřebných charakterových vlastností zahraničního novináře, podle všech dotázaných, je **empatie a zvědavost**. Hrnčířová dodala: „*Důležité je mluvit s lidmi, být otevřený věcem kolem sebe. (Novinář) Musí vidět věci, které obyčejní lidé, netrénovaní lidé nevidí*“ (Viz. Příloha č. 1). Zpravodaj pro The Economist Jonathan Ledgard zdůrazňoval zájem o člověka jako takového: „*Prvním atributem, který stojí nade všemi ostatními, je zvědavost a zájem o lidi. Neustále se*

*zajímat o lidi a věci, které ještě neznáš“ (Viz. Příloha č. 2).<sup>29</sup>*

Důraz na **znalost prostředí**, do kterého zahraniční zpravodaj přichází či, ve kterém se ocitl, kladla jak Hrnčířová, když zmiňovala vystudovaný studijní program, tak Rob Cameron, který se několikrát vyjádřil o tom, jak mu znalost českého jazyka pomáhá lépe pracovat s informačními zdroji. Jonathan Ledgard poukázal na **jazykovou vybavenost** a znalost místní kultury jako na významnou výhodu: *„Takže si myslím, že je stále relevantní pro noviny, aby měli zahraničního zpravodaje, který zná dobře prostředí, ve kterém se pohybuje a rozumí místní kultuře a navíc dokáže rozpoznat pravou hodnotu informací“ (Viz. Příloha č. 2).<sup>30</sup>* Jako nejdůležitější aspekt pro dobře odvedenou práci zahraničního zpravodaje uvedl Jonathan Crane určitou znalost místního prostředí.

Také **schopnost flexibility a daptability** je žádoucí pro novináře v zahraničí, jak vyplývá z několika odpovědí. Eva Hrnčířová na otázku Jaký je rozdíl mezi prací v Praze a v Bruselu odpověděla: *„To co je za tím, je mnohem náročnější tady, musíte pracovat v jiném socio-kulturním kontextu. Navíc v Bruselu je hodně národností, to znamená, že musíte vycítit, jak s kterým člověkem jednat... Zahraniční zpravodaj musí být připraven na to, že pokud se něco stane mimo jeho současnou pozici, musí se sebrat a jet točit někam jinam. Spousty kolegů jsou vynikající novináři, ale neumí pracovat s tím stresem“ (Viz. Příloha č. 1).* Ledgard prohlásil, že novinář *„se musí přizpůsobit. Každé prostředí je odlišné a specifické.“* Dokonce rozhodně prohlásil, že *„aby si mohl být zahraničním zpravodajem, musíš získat smysl pro dobrodružství a důležitost momentu. To je podle mě důležitá kvalita, když cestuješ třeba do Somálska nebo do Sýrie, musíš zůstat duchem přítomný, aby si o tom mohl psát a užít si to“ (Viz. Příloha č. 2).<sup>31</sup>*

Navíc se všichni shodli na tom, že nejlepší atribut pro potenciální zájemce o práci na pozici zahraničního zpravodaje je **být bez závazků** a mít možnost odjet do

---

<sup>29</sup> Původní znění: *„The number one attribute you need, above all others, is curiosity in your fellow men. To be interested in the people and other things and to be constantly interested in the things you do not know about.“*

<sup>30</sup> Původní znění: *„So having a foreign correspondent in a foreign capital, who really who knows the people and understand the culture and know what the really stories really are, is still relevant.“*

<sup>31</sup> Původní znění: *„For being correspondent you need to develop a sense for adventure and even moments, I think that's another quality. You have to like going to Somalia or Syria or wherever it is and staying in present to tell, to enjoy that, what I do.“*

zahraničí na delší dobu, etablovat se tam, poznat místní společnost a vyčkat na moment, kdy se ono prostředí dostane do zájmu světových médií.

### **5.3. Trénink zahraničního zpravodaje**

Profesní trénink kandidáta na post zahraničního zpravodaje je nezbytnou součástí jeho přípravy na přesun do redakce v zahraničí. Jak je uvedeno výše, většina z mediálních institucí, které vytvářejí původní zahraniční zpravodajství a udržují si síť stálých zahraničních zpravodajů, poskytuje trénink novinářům uvnitř vlastní organizace. V posledních několika letech se však žurnalistické workshopy a tréninkové pobytu rozšířily i mimo zdi zpravodajských mediálních organizací a je zakládáno mnoho tréninkových center, specializující se na vzdělávání mladých novinářů či poskytování rekvalifikačních kurzů pro profesionální novináře, které mají za úkol rozšířit jejich novinářské specializace.

Jednou z těchto institucí je *Deutsche Welle Akademie*, která vznikla jako mezinárodní vzdělávací centrum a platforma pro trénink a pořádání workshopů při německém veřejnoprávním rozhlase *Deutsche Welle*. V roce 2009 spustila akademie ve spolupráci s Univerzitou v Bonnu vlastní magisterský studijní program, který nabízí výuku v německém i anglickém jazyce. *Deutsche Welle Akademie* se věnuje převážně školení novinářů z rozvojových zemí, kdy pořádání workshopů se postupně rozšiřuje a výuková centra jsou zakládána i v zahraničí.

Participace v projektu *East4South*, který byl *Deutsche Welle Akademií* organizován a spolufinancován z evropských fondů, umožnila autorovi práce projít základním tréninkem pro novináře vyjíždějící do zahraničí, a zároveň mu poskytla možnost pracovat 5 týdnů v zahraničí, kde podle uvedené typologie působil jako **dočasný zahraniční zpravodaj**.

Trénink spočíval především v pochopení kontextu mediálního vývoje států sub-saharské Afriky, kdy účinky masmédií jsou obrovské, ale jejich dosah k potenciálním recipientům je zpomalován problémy souvisejícími se statusem rozvojových zemí či zemí třetího světa jako je vysoké procento negramotnosti, nedostatek energie pro příjem televizního vysílání či finanční neschopnost kupovat tisk. První část tréninku tedy vyžadovala seznámení se se současnou občanskou společností a kulturou dané země, druhá část vyžadovala účast v diskusi o pracovním procesu, požadavcích a tradičních praktikách při tvorbě mediálního

sdělení, které uplatňují novináři v domácí redakci. Bylo zde několik faktorů, které bylo potřeba zvážit při volbě pracovní strategie. Rozdílnost legislativních norem jednotlivých států, které často úzce souvisí s praktikovaným náboženstvím. Bezpečnost oblastí, ve kterých se plánovalo natáčet, kdy musely být upřednostňovány lokace s dostupnou lékařskou péčí. Stejně tak důležité bylo technické zázemí pro přepravu materiálu a jeho údržba, která vyžadovala spolehlivý zdroj energie. Hlavní zásada pro pohyb v nestabilním, potenciálně nebezpečném prostředí, byla opakována stále dokola: *„Žádná informace není hodnotnější než život novináře aneb mrtvý novinář rovná se žádná zpráva!“*

Práce a pohyb v prostředí, v případě autora to byla Tanzanie a Keňa, probíhal za asistence lokální spojky. Novináře, který pracoval pro místní médium a zprostředkoval pronájem technických zařízení a najal kameramana a řidiče. Zároveň sloužil jako překladatel při rozhovorech, kdy nebylo možné použít angličtinu, jinak oficiální jazyk v Tanzanii a Keni. Rešerše byly provedeny před příjezdem do lokace a samotné natáčení probíhalo kontinuálně během dvou týdnů. Kromě rozdílné struktury mediálního sdělení, která odpovídala běžným praktikám tamní televizní produkce, a technologickému zázemí, které bylo značně ovlivňováno častými výpadky elektrické energie, průběh natáčení probíhal bez větších problémů. Novinářské hodnoty a etický kodex novináře se napsaný na papíře příliš nelišil, v praxi se však odlišoval dost od práce seriózního novináře v Evropě. Naopak by bylo možno říci, že interakce s lidmi a potenciálními informačními zdroji, stejně jako komunikace a natáčení na místních úřadech podléhaly kodifikovanému postupu, kdy bylo nutné dodržovat jednotlivé kroky a nebylo možné natáčet bez předešlé komunikace s představiteli statutárních úřadů a zástupců jednotlivých společenství. Tento seznamovací proces sebou často přinášel časovou prodlevu, zpomalení samotného natáčení a leckdy i nutnost porušit právní systém a uchýlit se k úplatkům. Samotný pracovní proces byl ovlivněn do jisté míry značnými odlišnostmi sociálního a legislativního systému. Možnost svobodně pracovat byla podmíněna častým porušováním právních norem, protože státní aparát a jeho úředníci jsou zvyklí za vyřízení i oficiální žádosti požadovat úplatek. Navíc sociální nerovnost postavení mužů a žen ve společnosti často znesnadňovala dostat se přímo k původnímu zdroji informací. Také absence infrastruktury v odlehlých částech země a nepravidelný

zdroj elektrické energie často znemožňovaly udržet evropské standardy zpravodajské produkce.

Postprodukce, která probíhala z části na místě, byla dokončena v německém Bonnu ve středisku *Deutsche Welle*. Ovlivněna byla nedostatkem možností přenosu nezpracovaného natočeného materiálu, který byl sice digitalizován v Africe, ale kvůli výsledné velikosti, nebylo možné materiál poslat po internetu, ani uložit na datové nosiče, zkrátka proto, že nebyly k dispozici. To znamenalo, že větší část pracovního procesu musela být upravena podle lokálních podmínek. Leckdy nebylo ani možné dodržet novinářské postupy, tak jak bývají aplikovány při zpravodajské produkci v Evropě. Neznalost místního jazyka byla kompenzována přítomností tlumočnicka. Nastaly ovšem situace, kdy možnost dorozumět se jedním společným jazykem by situaci vyřešila mnohem lépe a mnohem rychleji. Neutuchající zájem o místní kulturu a společnost tak zůstal jediným, plně aplikovatelným požadavkem ze strany školitelů z *Deutsche Welle Akademie*.

### **5.1. Kritika zahraničního zpravodajství**

Jak již bylo zmíněno dříve, kritika práce zahraničních zpravodajů a zahraničního zpravodajství většinou zdůrazňuje sílu ideologických předsudků, které formují význam zprávy o zahraničních událostech a leckdy mohou zapříčinit vytvoření falešného obrazu o dané události mezi recipienty. Jakkoli se většina akademiků smířila s faktickou irelevantností požadavku na objektivitu zpravodajství, která je znemožněna už samotným redakčním výběrem zpráv, které dostanou prostor v médiích, požadavek na objektivní přístup novináře k takto neobjektivně vybrané události přetrvává. A je to právě osoba novináře, strůjce finálního mediálního sdělení, na kterou se v současné době kritika obrací.

Většina výzkumů se shoduje na tom, že osobní vývoj novináře je determinován sociálním a kulturním prostředím, ze kterého pochází a jen stěží může být potlačen. Podle Willnata a Weavera jsou to profesní normy a hodnoty uplatňované jednotlivými mediálními organizacemi, jež jsou vštěpované novinářům během profesního vzdělávání a později při výkonu práce, které mohou ovlivnit způsob, jakým novinář na událost, o níž referuje, pohlíží

(Willnat a Weaver 2004: 405). Sigal přímo říká, že „*proces socializace poskytuje novinářům kontext sdílených hodnot, který později formuje ten kontext, ve kterém je*

*na události pohlíženo...*“ (Sigal 1973: 3). Stejně tak podle některých teoretiků (Nossek 2004) hraje důležitou roli národní identita novináře, která může stejně jako sdílené profesní hodnoty, determinovat způsob práce novináře a ovlivnit jeho pohled na konkrétní události. Nossek pracuje s klasickými sociologickými pojmy *my* a *oni*, kdy *my* označuje národní identitu novináře a *oni* referuje k národní a geografické příslušnosti události a státu, ve kterém novinář pracuje. Kdy jeho hlavní hypotéza zní *„novinářova národní perspektiva je neoddělitelná od jeho profesních norem a úvah o zprávě,*“ což v praxi znamená, že politicko-sociální kontext a národní identita novináře zřetelně ovlivňuje jeho percepci.

Stejnou myšlenku obhajuje Georgios Terzis ve své práci (Terzis 2008), která zkoumá přístup zahraničních zpravodajů, tzv. EU korespondentů, kteří pracují v Bruselu a píšou o evropských událostech a chodu oficiálních institucí Evropské Unie. Při výzkumu důležitosti evropských zpráv pro národní média došel k názoru, že *„EU korespondent se postupně stává národním korespondentem, spíše než zahraničním korespondentem.*“ Kdy národní hledisko hraje hlavní roli při výběru událostí a následné produkci mediálního sdělení.

Dalším předmětem kritiky zahraničního zpravodajství je nízká diverzita zahraničních zpravodajů. Na problém, který řeší většinou teoretikové v kvantitativních výzkumech, upozorňují i sami novináři. V roce 2006 upozornila Mary Fitzpatricková, novinářka se smíšeným rasovým původem, na disproporci v etnické a generové skladbě zaměstnanců BBC.<sup>32</sup> Odkazovala na nadvládu bílých, mužských zaměstnanců ve zpravodajských redakcích. Kdy etnická či genderová různorodost může pomoci rozšíření perspektivy novinářů a lepšímu pochopení lokálních problémů. Fitzpatricková upozorňovala na problém, který se vyskytoval v jejím pracovním prostředí. Její postřehy, ale legitimizují výzkumy mediálního prostředí. Studie Willnata a Weavera, které se účastnilo 152 zahraničních korespondentů, mimo jiné uvádí, že 72% z nich byli muži, bílé rasy. Tato disproporce je potvrzena i během jednoho z rozhovorů obsaženého v této práci. Rozhovor s Evou Hrnčířovou naopak poukazuje na sílící tendenci emancipace, která je v mediálním prostředí stále ještě předmětem kritiky, a etnické a genderové různorodosti. Z nově zveřejněných

---

<sup>32</sup> NARAIN, Jaya. Our foreign reporters are too white, complains BBC diversity czar. [online]. [cit. 2013-01-12]. Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-400461/Our-foreign-reporters-white-complains-BBC-diversity-czar.html>

údajů BBC<sup>33</sup> navíc vyplývá, že 79% jejich zahraničních zpravodajů jsou muži a ženy-novinářky mají pouze 29% zastoupení.

## 6. Závěr

Práce shromáždila teoretické poznatky o práci zahraničního zpravodaje spolu s vývojem mediálního prostředí. Zahraniční zpravodajství je ohrožená novinářská disciplína, která klade vysoké nároky jak na novináře, kteří ji vykonávají, tak na mediální instituce, které je za to platí. Potřeba původních zahraničních zpráv je obhajována jak teoretickými pracemi, tak praktikujícími novináři. Jonathan M. Ledgard vyjádřil při rozhovoru obavu o budoucnost zahraničního zpravodajství a poukázal na dlouhodobě se snižující počet novinářů v zahraničí. Kdy o tématu hovořil z perspektivy a znalosti širšího kontextu formovaného vlastními více než třicetiletými zkušenostmi. Tento fakt je podpořen nově zveřejněnými údaji BBC, kdy ještě v roce 2010 zaměstnávala korporace na 200 zahraničních novinářů, o dva roky později oficiální čísla uvádí pouze 124 aktivních zahraničních přispěvatelů. Stejně tak Eva Hrnčířová mimo záznamník hovořila o klesajícím počtu novinářů a nedostatku času pro produkci původního zahraničního analytického zpravodajství. Sami novináři si uvědomují finanční náročnost a slabiny současného mediálního trhu, přesto zůstávají na svých pozicích a vykonávají práci, kterou jim mnozí kolegové závidí. Neustále zdůrazňují jak velký význam má původní zahraniční zpravodajství a varují před informační závislostí na velkých mediálních korporacích. Kdy menší mediální instituce nebo lépe řečeno národní mediální instituce, ať už ustanovené zákonem či v soukromém sektoru, jsou nuceni stále častěji z finančních důvodů přerušovat pravidelné zpravodajské sítě a využívat nových evolučních typů zahraničních zpravodajů, jejichž finanční nároky nejsou tak velké jako tradičních zahraničních novinářů.

Je zajímavé sledovat, jak rámec, vytvořený v praktické části stati práce, jenž se snažil o generalizaci požadavků na osobu zahraničního zpravodaje ze strany mediálních institucí, často nekorespondoval s představami a myšlenkami

---

<sup>33</sup> <http://apps.stuart-pinfold.co.uk/bbc-correspondents-map/>



zpovídaných novinářů. Novináři zdůrazňovali schopnost naslouchat lidem, zvědavost a flexibilitu zatímco instituce zdůrazňovaly etické vlastnosti novináře jako je přesnost, nezájatost, zodpovědnost či nezávislost. Obecné předpoklady artikulované zahraničními zpravodaji zcela převýšily požadavky profesního či technologického rázu. Shoda nastala při stejném důrazu, který kladly obě skupiny, na nutnost znalosti prostředí, jazykové vybavenosti a flexibility novináře. Samotná zpravodajská agentura Reuters s dlouhou tradicí na mediálním trhu formuluje zásady a požadavky na novináře v naprosto obecné rovině. Zatímco charakteristické požadavky na zahraniční zpravodaje v České televizi jsou obsaženy v jejím Kodexu. Na pozice do zahraničních redakcí jsou vysíláni především zkušení novináři s výbornou znalostí lokálního prostředí a kultury. Dobře se to dalo pozorovat při zaměstnávání novinářů s trvalým pobytem či státní příslušností k dané zemi, což je i jeden z cílů kritiků homogenního prostředí a původu zahraničních zpravodajů.

Jaká je tedy obecná charakterizace požadavků na práci zahraničního zpravodaje? Odpověď by podle prezentovaných informací a zkušeností zněla jednoduše: **být empatický, schopný novinář a ctít pracovní a etické kodexy mediální instituce, která zprávy nabízí recipientům.**

Realita je ovšem značně odlišná. Profesní kvalifikace, která se uplatňovala v minulosti, kdy zahraniční zpravodaj prostě odešel do války na druhý konec světa, jak o tom hovoří Jonathan M. Ledger, se během let změnila. Mediální instituce vynakládají stále méně finančních prostředků na původní zahraniční zpravodajství, a navíc kladou větší nároky na novináře vyjíždějící do zahraničí. Kromě technologických znalostí, které se značně rozšířily, je potřeba, aby shromáždili maximum informačního materiálu, za co nejméně peněz a v co nejkratším čase. Kdy snaha informovat o zahraničních událostech je stále relevantní, ale jak vyplývá s rozhovorů s profesionály, leckdy se nedostatek financí a času odráží na kvalitě produkce zahraničního zpravodajství. Zajímavý je také postřeh, že novináři se stále častěji stávají terčí organizovaného zločinu. Což znamená, že musejí být opatrnější, když jsou do terénu. Pravděpodobně to ovlivní i čas, který v nebezpečné lokaci stráví.

Trend klesající produkce zahraničního zpravodajství se odráží i na chodu veřejnoprávních médií, jako je Česká televize, která v roce 2012 připravila částečnou výměnu zahraničních zpravodajů. Kdy po zrušení redakcí v Londýně a Vídni lze předpokládat, že s výměnou zpravodajů, dojde i ke změně způsobu řízení. Doposud platilo pravidlo, že ČT vysílala novináře do zahraničí na čtyřletá pracovní období. Tento precedent byl však narušen v roce 2012. Podobné problémy má i ČTK, která dlouhodobě omezuje provoz zahraničních redakcí a letos dosáhla historického minima počtu novinářů v zahraničí. Sporným bodem zůstává fakt, že zákon zavádí povinnost pro ČT i ČTK udržovat síť zahraničních zpravodajů, ale státní orgány nejsou schopni se dohodnout, kdo z nich by měl na jejich provoz při ztrátovém hospodaření přispívat.

Soukromé mediální instituce při nedostatku financí jednoduše post zahraničního zpravodaje zruší a spolehnou se na agenturní zpravodajství. Vzniklá informační závislost je ovšem velmi problematická, zvláště při uplatňování národních zájmů, kdy může představovat nevýhodu pro stát, který původní informace k dispozici nemá. Takto znevýhodněný stát bude muset informace nakupovat z několika zdrojů, aby omezil jejich zkreslení, což by ve výsledku mohlo vyústit ve větší finanční náklady, než které by použil na provoz vlastní informační sítě.

## 7. Zdroje

### 7.1. Literatura

- BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-3028-8.
- HAMILTON, John Maxwell. *Journalism's roving eye: A history of american foreign reporting*. 1. vyd. U.S.A.: Louisiana State University Press, 2009. ISBN 978-0-8071-3474-0.
- JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ. *Masová média*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3.
- JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2218-3.
- KÖPPLOVÁ, Barbora a Ladislav KÖPPL. *Dějiny světové žurnalistiky: Celý svět je v novinách*. 1. vyd. Brno: Novinář, 1989. ISBN 80-7077-216-6.
- MCCHESENEY, Robert W. *Problém médií: jak uvažovat o dnešních médiích*. 1. vyd. Všeň: Grimmus, 2009. ISBN 978-80-902831-2-1.
- MCNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-840-6.
- MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.
- PERLMUTTER, David D a John Maxwell HAMILTON. *From pigeons to news portals: foreign reporting and the challenge of new technology*. Baton Rouge: Louisiana State University Press, 2007, viii, 214 p. ISBN 08-071-3282-9.
- SEDLÁČKOVÁ, Anna. *Zahraniční zpravodajství jako životní styl: sada rozhovorů s českými zahraničními zpravodaji*. Brno, 2009. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Ing. Rudolf Burgr.

## 7.2. Elektronické zdroje

- CLARKE, Judith. How journalists judge the 'reality' of an international 'pseudo-event': A study of correspondents who covered the final withdrawal of Vietnamese troops from Cambodia in 1989. *Journalism* [online]. roč. 4, č. 1, s. 50-75 [cit. 2013-01-21]. ISSN 1464-8849. DOI: 10.1177/1464884903004001440. Dostupné z: <http://jou.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/1464884903004001440>
- EL-NAWAWY, Mohammed a James D. KELLY. Between the Government and the Press: The Role of Western Correspondents and Government Public Relations in Middle East Coverage. *The Harvard International Journal of Press/Politics* [online]. 2001, roč. 6, č. 3, s. 90-109 [cit. 2013-01-21]. ISSN 1081-180x. DOI: 10.1177/108118001129172242. Dostupné z: <http://hij.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/108118001129172242>
- GALTUNG, Johan a Mari Holmboe RUGE. The Structure of Foreign News. *Journal of Peace Research*. 1965, č. 2. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/423011>
- HAMILTON, John M. a Eric JENNER. Redefining Foreign Correspondence. *Journalism* [online]. 2004, roč. 5, č. 3, s. 301-321 [cit. 2013-01-21]. DOI: 10.1177/1464884904044938. Dostupné z: <http://www.ingentaselect.com/rpsv/cgi-bin/cgi?ini=xref>
- HANNERZ, Ulf. Among the Foreign Correspondents: Reflections on Anthropological Styles and Audiences. *Ethnos*[online]. 2002, vol. 67, issue 1, s. 57-74 [cit. 2013-01-13]. DOI: 10.1080/00141840220122940. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00141840220122940>
- CHOI, Jihyang. Diversity in Foreign News in US Newspapers Before and After the Invasion of Iraq. *International Communication Gazette*. roč. 2009, č. 71. DOI: 10.1177/1748048509339788. Dostupné z: <http://hij.sagepub.com/cgi/content/abstract/71/6/525>
- IBRAHIM, Dina. Individual Perceptions of International Correspondents in the Middle East: An Obstacle to Fair News?. *International Communication Gazette* [online]. 2003, roč. 65, s. 87-101 [cit. 2013-01-21]. ISSN 1748-

0485. DOI: 10.1177/0016549203065001141. Dostupné z:  
<http://gaz.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0016549203065001141>
- NOSSEK, Hillel. Our News and their News: The Role of National Identity in the Coverage of Foreign News. *Journalism*[online]. 2004, roč. 5, č. 3, s. 343-368 [cit. 2013-01-21]. ISSN 14648849. DOI: 10.1177/1464884904044941. Dostupné z:  
<http://www.ingentaselect.com/rpsv/cgi-bin/cgi?ini=xref>
  - PALMER, Jerry a Victoria FONTAN. Our ears and our eyes: Journalists and fixers in Iraq. *Journalism*. roč. 2007, č. 8. DOI: 10.1177/1464884907072419. Dostupné z:  
<http://hij.sagepub.com/cgi/content/abstract/8/1/5>
  - SIGAL, Leon V. *Reporters and officials: the organization and politics of newsmaking* [online]. Lexington, Mass.: D. C. Heath, 1973, xiv, 221 p. [cit. 2013-01-13]. ISBN 06-698-5035-7.
  - TERZIS, Georgios. The EU correspondent. *Journalism*. roč. 2008, č. 9. DOI: 10.1177/1464884908091298. Dostupné z: <http://jou.sagepub.com>
  - TUMBER, H. The Fear of Living Dangerously: Journalists who Report on Conflict. *International Relations* [online]. 2006-12-01, vol. 20, issue 4, s. 439-451 [cit. 2013-01-13]. DOI: 10.1177/0047117806069405. Dostupné z: <http://ire.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0047117806069405>
  - WILLNAT, Lars a David WEAVER. Through their Eyes: The Work of Foreign Correspondents in the United States. *Journalism* [online]. 2003, roč. 4, č. 4, s. 403-422 [cit. 2013-01-21]. DOI: 10.1177/14648849030044001. Dostupné z:  
<http://jou.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/14648849030044001>
  - WU, H. Denis. A Brave New World for International News? Exploring the Determinants of the Coverage of Foreign News on US Websites. *The International communication gazette* [online]. London: Sage, 2007, roč. 69 [cit. 2013-01-21]. ISSN 1748-0485. DOI: 10.1177/1748048507082841. Dostupné z: <http://gaz.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/1748048507082841>
  - WU, H. Denis a John M. HAMILTON. US Foreign Correspondents: Changes and Continuity at the Turn of the Century. *International*

*Communication Gazette* [online]. 2004, roč. 66, č. 6, s. 517-532 [cit. 2013-01-21]. ISSN 1748-0485. DOI: 10.1177/0016549204047574. Dostupné z: <http://gaz.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0016549204047574>

### 7.3. Ostatní dokumenty

- BBC. *Annual report*. 2010. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/annualreport/exec/overview/index.shtml>
- BBC. *Editorial guidelines*. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/guidelines/editorialguidelines/>
- BBC. *World service: Annual review*. 2011. Dostupné z: [http://downloads.bbc.co.uk/worldservice/annual\\_review/bbc\\_world\\_service\\_annual\\_review\\_2010\\_11.pdf](http://downloads.bbc.co.uk/worldservice/annual_review/bbc_world_service_annual_review_2010_11.pdf)
- ČESKÁ TELEVIZE. *Výroční zpráva o činnosti ČT*. Praha, 2005. Dostupné z: <http://img6.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/rocenky/2005/priloha52.pdf>
- ČESKÁ TELEVIZE. *Výroční zpráva o činnosti ČT*. Praha, 2006. Dostupné z: <http://img6.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/rocenky/2006/zprava2006.pdf>
- Čl. 5 Péče o informace ve zpravodajství a aktuální publicistice. *Kodex české televize*. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/cl-5-pece-o-informace-ve-zpravodajstvi-a-aktualni-publicistice/>
- FRIDRICH, Milan. ČESKÁ TELEVIZE. *Zpráva pro Radu ČT o činnosti zahraničních zpravodajů*. Praha, 2009. Dostupné z: [http://img6.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/vyrocní\\_zpravy/prilohy\\_08/52.pdf](http://img6.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/vyrocní_zpravy/prilohy_08/52.pdf)
- FRIDRICH, Milan. ČESKÁ TELEVIZE. *Zpráva pro Radu ČT o činnosti zahraničních zpravodajů*. Praha, 2007. Dostupné z: [http://img6.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/vyrocní\\_zpravy/prilohy\\_07/zahranicni\\_zpravodajove\\_56.pdf](http://img6.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/vyrocní_zpravy/prilohy_07/zahranicni_zpravodajove_56.pdf)

- THOMSON REUTERS. *Fact Book*. 2011. Dostupné z:  
[http://media.corporate-ir.net/Media\\_files/IROL/76/76540/factbook/IR\\_FactBook2011.pdf](http://media.corporate-ir.net/Media_files/IROL/76/76540/factbook/IR_FactBook2011.pdf)
- THOMSON REUTERS. *Handbook of Journalism*. Dostupné z:  
[http://handbook.reuters.com/index.php/Main\\_Page](http://handbook.reuters.com/index.php/Main_Page)

## 8. Seznam příloh

- Příloha č. 1: Původní rozhovor s Evou Hrnčířovou
- Příloha č. 2: Původní rozhovor s Jonathanem M. Ledgardem
- Příloha č. 3: Původní rozhovor s Robem Cameronem
- Příloha č. 4: Původní rozhovor s Jonathanem Cranem

### 8.1. Rozhovory

Forma rozhovoru se jevila jako nejefektivnější příležitost pro získání praktických a faktických informací o práci zahraničního zpravodaje. Tyto informace mohly být později uvedeny do kontrastu s teoretickým rámcem popisujícím vývoj profese zahraničního zpravodaje a modifikované normy uplatňované jednotlivými mediálními institucemi při výkonu této práce.

Jako nejvhodnější žurnalistická forma a textový žánr bylo zvoleno publicistické interview (rozhovor), kdy jsou používány všechny typy otázek, tzn. alternativní, dichotomické, doplňující, otevřené a také kontrolní. Při publicistickém interview tázající navazuje na odpovědi tázaného. Interview bylo vedeno ústně a později byl vytvořen jeho přepis, který je obsahem této práce. Ani jeden z respondentů nevyžadoval práva k autorizaci textu. Vlastní rozhovor osciluje mezi dvěma modifikacemi publicistického interview a to osobním rozhovorem „s důrazem na rysy osobnosti“ (Jílek 2009: 96) a rozhovorem zjišťujícím názory dotazovaného „na aktuální událost případně jeho podíl na ní, pozadí a souvislosti“ (ibidem 96). Formulaci otázek předcházela obsáhlá rešerše na téma vývoje zahraničního zpravodajství, stejně jako využití aktuálních témat a současné problematiky. Dotazovaný neznal otázky dopředu a otázky netvořily strukturu interview, ale sloužily pouze rámcově.

Respondenti byli vybráni tak, aby bylo možné uskutečnit osobní rozhovor v dané zemi a byli seznámeni s důvodem realizovaného rozhovoru. Eva Hrnčířová v době interview působila dlouhodobě na postu stálé zahraniční zpravodajky v Bruselu, a byla tak schopná částečné evaluace profesní historie na tomto postu. Zároveň jako zaměstnankyně veřejnoprávního média, České televize, jehož historie a vývoj je zčásti předmětem této práce, byla schopna reflexe příslušnosti k tomuto médiu. Jonathan M. Ledgrad pracuje jako zahraniční zpravodaj pro různá média



přes 30 let, jako britský občan, byl schopen odpovídat se znalostí historického kontextu a vlastních zkušeností s britskými médii, jejichž činnost je také předmětem teoretické části této práce. Rob Cameron se pohybuje v českém prostředí přes 15 let a má více než desetileté zkušenosti s rozhlasovým zpravodajstvím, které vytváří dobrou pozici pro evaluaci práce v zahraničí. Navíc je schopen reflektovat profesní rutinu při spolupráci s BBC, jež je také předmětem předkládané práce. Jonathan Crane se teprve snaží etablovat v českém prostředí, to znamená, že jeho postřehy a názory nejsou deformovány dlouhodobým pobytem v zahraničí a absence vlastních zkušeností s prostředím, do kterého přišel teprve nedávno, mu dovoluje artikulovat ideální profesní přístup, který postupně konfrontuje s novinářskou praxí.

### **8.1.1. Příloha č. 1: Původní rozhovor s Evou Hrnčířovou**

Eva Hrnčířová vystudovala žurnalistiku a západoevropská studia na Karlově Univerzitě v Praze. V době pořízení rozhovoru byla stálou redaktorkou ČT v Bruselu, kde pobývalo od roku 2008. V roce 2012 v rámci restrukturalizace ČT nahrazena Bohumilem Vostalem.

**Je možné hodnotit práci zahraničního zpravodaje, tak jak ji hodnotí ČT ve výročních zprávách, tedy počtem výstupů za rok? Je toho opravdu tak málo?**

*Samozřejmě, že ne. Dělat čárky, kolik toho kdo udělal je to nejjednodušší. Každá věc má úplně jiné nároky, některá reportáž se udělá během jednoho dne, a je to jako příspěvek ze dne. Pak jsou věci, na kterých můžete dělat tři dny, nebo týden, když to přeženu. Větší formáty, jako jsou Evropské události, vyžadují delší přípravu, takže dělat čárky za jednotlivé výstupy je hodně zjednodušující. Když dělám příspěvek do Objektivu, je to třeba týden práce. Nedá se to srovnávat, každý příspěvek vyžaduje jinou přípravu. V Bruselu se děje několik věcí za den, proto dělám hodně telefonů do Událostí, Komentářů, tzn. různá témata během jednoho dne, což vyžaduje znalost kontextu.*

**Jak probíhá příprava témat?**

*Já každou neděli zasílám plán, kde načrtnu agendu týdne, co se bude dít. Nabízím redakci témata, která pak procházejí vnitřní selekcí. Snažím se navrhnout ty*

*nejdůležitější věci se vztahem k Česku. Zároveň, když zbude čas, což zrovna teď, kdy jsem tu sama, moc nezbývá, tak nabídnu něco nadčasového (belgickou politiku, téma mimo aktuální agendu). Redakce si vybere z plánu a v pondělí se s editorem zahraniční redakce domluvíme, který to konzultuje s vedoucím vydání Událostí, co za události se za ten týden pokryje, tzn. telefonní vstupy, z čeho budou repky do Událostí. Celý plán se ale přizpůsobuje během týdne.*

### **Podle jakých kritérií probíhá výběr událostí?**

*Prioritou číslo jedna jsou zprávy se vztahem k Česku. Pak přichází na řadu mainstream, tzn. událostí související s Evropskou Unií s přesahem pro Česko. Teď například summit EU-Rusko nebo rozhodnutí o sídle informačního systému Galileo. U těchto příspěvků většinou dochází ke spolupráci s domácí redakcí, kdy já pošlu materiál z Bruselu a oni dotočí něco v Česku.*

### **Jaké jsou rozdíly mezi prací redaktora v Bruselu a v Praze?**

*Televizní rutina, práce ve smyslu, jak tu reportáž udělat, jak to natočit, na co se ptát je víceméně stejná. Dalo by se říci, že práce v Praze a v Bruselu se v tomto ohledu neliší. To co je za tím, je mnohem náročnější tady, musíte pracovat v jiném socio-kulturním kontextu. Navíc v Bruselu je hodně národností, to znamená, že musíte vycítit, jak s kterým člověkem jednat. Přítomnost mnoha novinářů zdůrazňuje důležitost osobních kontaktů – mluvčí komise se nemůže sejít pouze s televizními zpravodaji. V Praze má redaktor za sebou obrovský servis, tady je zpravodaj a kameraman, nikdo jiný nic neudělá, v tomhle aspektu je práce zahraničního zpravodaje těžší.*

### **Liší se sociální status zpravodaje v Bruselu a v Praze?**

*Liší se status zahraničního zpravodaje v Bruselu a v Belgii. V Bruselu je spousta novinářů, kteří se přizpůsobili zdejšímu režimu. Pokud jedu točit mimo Brusel, lidi silně rozlišují, že za nimi přijela cizí televize. Tohle by nikoho v Bruselu na Schumanu nezajímalo. Já si myslím, že postavení zpravodaje tady a v Česku je rozdílné, protože tady je „větší konkurence.“ „Větší konkurence“ neznamená přímou konkurenci, mojí konkurencí není finská televize, protože nemáme stejné diváky. Ale přece jenom je na těch tiskových konferencích spousta redakčních týmů, přes velká*

*jména jako Financial Times a BBC až po americká média. Proto si myslím, že je tady trošku vyšší standart žurnalistiky. Mezinárodní prostředí všechny motivuje.*

**Připadá Vám, že je novinář, především tady v Bruselu váženější než v Čechách?**

*Já se přiznám, že už trochu ztrácím ten český pohled na věc.*

**Ovlivňuje vás to při výběru událostí, které považujete za důležité? Dostala jste se někdy do rozporu s domácí redakcí, kdy z vaší perspektivy byla zpráva důležitá a z jejich české perspektivy nikoli?**

*Určitě. To se v případech evropských témat stává docela často. Když monitoruji ostatní média a jejich výběr zpráv, tak trochu ztrácím pojem o tom, co je ještě zajímavé pro českého diváka a co už ho nezajímá. Aktuálním příkladem je krize eurozóny, což je téma číslo jedna pro všechny velké deníky, všechny velká média o tom píšou, točí. Brusel žije krizí eurozóny. Otázkou je, jestli je to téma číslo jedna i pro Česko? Člověk tomu tady podlehne velmi jednoduše, má pocit, že je to velmi důležité, všichni kolem něj to točí, a pak si vlastně uvědomí, co je to pro nás pro Čechy.*

**Přichází tohle uvědomění samo?**

*Já se snažím mít určitou zpátečku, vždycky si vzpomenu na svojí mámu a říkám si: Žila by tímhle problémem? Zajímalo by jí to? Moje máma je vysokoškolsky vzdělaná lékařka, která žije mimo Prahu, takže si myslím, že je docela dobrým prototypem člověka. Jestli ho tahle zpráva může zajímat nebo ne? Na to zpravodaj musí myslet při zpracování zprávy. A zdůvodnit, proč je to pro něj důležitý. Pokud s tím souhlasí editor v Praze, tak to znamená, že je to důležité pro českého diváka. Na mě pak je podat ten problém tak, aby tomu rozuměl běžný divák, třeba právě jako moje máma.*

**Mluvíte francouzsky?**

*Hůř než anglicky.*

**Jak by podle vás měla vypadat kvalifikace zahraničního zpravodaje?**

*Jazyky jsou základ. Já jsem vystudovala žurnalistiku a pak západoevropské studia, což si myslím, že je ideální kombinace pro zpravodaje v Bruselu. Žurnalistika*

*je určité řemeslo, pak je důležitý background v humanitních vědách. Důležitý je žurnalistický talent, to neznamena, že je nutné mít vystudovanou přímo žurnalistiku. Moji kolegové tady mají vystudovaná práva, filozofii. Ekonomie je dobrý obor, sociologie, psychologie je taky užitečná pro práci zpravodaje. Každopádně žurnalistika určitě není dostatečná.*

### **Co je potřebné kromě řemeslných znalostí?**

*Talent. Pak také záleží na tom, pro jaké médium pracujete. Znam novináře, kteří jsou introverti, uzavření, neprůbojni a jsou to výborní pišící novináři. Umí pracovat se zdroji, jsou schopni najít více informací na internetu. Televizní novináři jsou možná větší exhibicionisti, jsou více extrovertní. Důležité je mluvit s lidmi, být otevřený věcem kolem sebe. Musí vidět věci, které obyčejní lidé, netrénovaní lidé nevidí. Měl by umět vycítit atmosféru situace nebo prostě vědět, jak s kterým člověkem komunikovat, aby se něco dozvěděl. Dobré komunikační schopnosti, znalost psychologie.*

### **Co si myslíte o tvrzení, že zahraniční zpravodaj zřídka reflektuje události z perspektivy cizí, tedy lišící se od lokální interpretace?**

*Je to krutá pravda. Napadá mě zrovna případ Belgie. Belgie nemá v podstatě již x let vládu, Vlámové a Valoni a jejich konflikt. Mě ten problém zajímá, proto se o něm snažím informovat, ale vždycky skončím u toho, že jediné, co je sdělitelné českému publiku, jakoby z belgické perspektivy je, že se Belgie možná někdy rozpadne. Novinář ale nemůže říkat, Belgie se rozpadá, protože je na místě, mluví s lidmi a vidí, že to tak není. Popisovat českému divákovi, že se po x-té jedná o vládu, že byl po x-té jmenován nový vyjednaváč, to samozřejmě nikoho v Česku nezajímá. Zpravodaj tak neustále pracuje na určité hranici simplifikace a pravdy, kdy se to musí pokoušet zjednodušit, aby to pro českého diváka bylo sdělitelné. U nás funguje paralela s rozdělením Československa, takže se dá říct, že pro nás je v podstatě to téma ještě celkem atraktivní.*

*Protože vím, jak to o tom mluví jiní zahraniční zpravodajové, bavíme se o tom spolu s Belgičany, se kterými spolupracujeme, tak oni se vždycky smějí a říkají: Kéž bychom rozuměli tomu, co o nás říkáte a přitom je to úplně jinak. Novinář to i určitým*

*způsobem ví, že nepodává úplně přesný obraz situace, ale já jsem tady od toho, abych to viděla a podala českýma očima. Takže tak to asi musí být.*

**Je rozdíl mezi mediálním aktivistou a novinářem? Kdy mediální aktivista vyhledává témata sociálně důležitá (komerčně nezajímavá) a informuje o nich veřejnost? Je důležité/potřebné pro zahraničního zpravodaje být sociálně uvědomělý?**

*Já si myslím, že novinář by měl mít vyvinutý určitý smysl a cítění a předkládat témata (otázka je, jaké k tomu má práva a opodstatnění), která se ve společnosti neřeší. Novinář by měl hledat témata, která jsou zajímavá. Rozdíl je i mezi přístupem zahraničního zpravodaje a domácího zpravodaje. Já když vidím, jak tady řeší určitý problém nějakým způsobem, mohu na to poukázat, což v Čechách moc neexistuje. Otázkou je, zda li získá zájem diváků?*

**Dá se tato problematika vztáhnout na české pojetí zpravodajství a publicistiky? Existují různé přístupy? Čemu se věnujete víc v pozici zahraničního zpravodaje?**

*My se snažíme držet určité hranice, pro Události by to mělo být zpravodajství. Pak existují pořady, kde si novinář může dovolit vyjádřit vlastní názor. Otázka je: Ví to divák, vnímá ten rozdíl? Řekne si, aha teď je to publicistika, a teď Hrnčířová dělá zpravodajství, to není její názor. Myslet si, že to lidi rozlišují, je podle mě utopie.*

*Ve zpravodajském příspěvku se snažím neříkat svůj názor, nekomentovat sdělení, to je jasné, ale už jenom výběrem tématu a lidí vyjadřujících se k tomu tématu se vzdalují objektivitě. Objektivní zpravodajství neexistuje. Objektivita začíná a končí s člověkem, který příspěvek připravuje. Samozřejmě, že se člověk snaží být co neobjektivnější a usilovat o vyváženou zprávu, ale na začátku je novinář a způsob jakým o dané věci přemýšlí a jak téma uchopí.*

**Hraje v tom roli čas? Nakládá s časem zahraniční zpravodaj jinak než domácí zpravodaj?**

*Všechno se zrychluje. Alfou a omegou zahraniční novinářské práce je čas, stres a práce pod permanentním tlakem, což je odlišné od domácích zpravodajů. Oni nejsou permanentně na telefonu, nejsou ve stavu permanentní připravenosti. Zahraniční zpravodaj musí být připraven na to, že pokud se něco stane mimo jeho*

*současnou pozici, musí se sebrat a jet točit někam jinam. Spousty kolegů jsou vynikající novináři, ale neumí pracovat s tím stresem. Teď mám na něco 10 minut a musím to udělat, víc prostě nedostanu. Je to hodně o koncentraci, a o tom, co člověk zvládne vytěsnit, jestli se dokáže na práci soustředit a dotáhnout to za těch 10 minut.*

### **Ovlivňuje médium samotné práci zahraničního novináře a žurnalistické druhy, které používá?**

*My (Česká Televize, Český rozhlas) jsme veřejnoprávní média, což je faktor, který ty výstupy určitým způsobem limituje. Toto nejsou média, jež by mohla pracovat s formátem glosy, fejetonu. I komentář je v audio-vizuálních médiích rozdílný od toho tištěného. Je to o tom, že papír snese něco jiného než audio-video. Tím, že se omezilo zastoupení českých médií v Bruselu, spousta zpráv nedostane prostor pro prezentaci. Na jednu stranu jsme konkurence, ale na druhou stranu je člověk rád, když se do novin dostala nějaká zpráva, která prostě nešla prezentovat v televizi. V televizi musíte mít všechno řečeno na kameru, zatímco papíroví novináři mohou pracovat s různými blízkými, diplomatickými či neznámými zdroji. Každé médium má jinou podstatu a může plnit ve společnosti jinou funkci.*

#### **8.1.2. Příloha č. 2: Původní rozhovor s Jonathanem M. Ledgardem**

Jonathan M. Ledgard začal svou novinářskou kariéru v roce 1980 jako válečný korespondent pro The Scotsman. Od roku 1995 je zahraničním zpravodajem *The Economist*. V době pořízení rozhovoru pracoval jako stálý zahraniční zpravodaj v Nairobi, odkud pokrýval Východní Afriku.

#### **How did u become a foreign correspondent?**

*I always wanted to be a foreign correspondent since I was small, but in Britain especially when I started to become a foreign correspondent, you would go to war or you went abroad and you sent back stories to the newspaper. So I started with the war in San Salvador, when I was 21. Then I went to Berlin to report on the collapse of the communist regime in Eastern Europe, then I did the Romanian revolution and then I did the Yugoslav wars, Bosnia and Croatia and Serbia. So I was a war correspondent, I guess, from the start.*

**Where did u send your stories?**

*I wrote stories for different newspapers, mainly for The Scotsman newspaper, which is the national paper for Scotland and The Irish times and International Herald Tribune.*

**Did u make the contact with the newspapers before you went abroad or did you contact them afterwards?**

*Sometimes I was trying to make a deal with a foreign newspaper, in those days there was a little bit more money, but always the money I earned was about the money I spent or maybe less.*

**How did u communicate with the editors?**

*In those days it was a little bit more complicated; unfortunately we did not have email. So generally what you would then do, would be to go to the newspaper and say I'm going to that such and such country and you'd try and persuade the foreign editor to make a deal about eight or ten stories, but sometimes they would just say if you find something interesting then turn it to us. Then we will pay you for it. You always had to go to the newspaper in person and pitch yourself, I guess.*

**How is it nowadays? Does it work the same?**

*Now I'm on the stuff of the Economist, so nowadays the relationship is very different. Generally I'd choose the story and I'll write it. Sometimes my editor says what if we write about this, but mostly I'm in charge of my destiny and everything depends on the email.*

**What is the must for foreign correspondent? What kind of person is legit for this work?**

*The number one attribute you need, above all others, is curiosity in your fellow men. To be interested in the people and other things and to be constantly interested in the things you do not know about. The number two is to always have the ability to talk to people, to get the information and then make it interesting and intelligent or for the reason. For being correspondent you need to develop a sense for adventure and even moments, I think that's another quality. You have to like going to Somalia or Syria or wherever it is and staying in present to tell, to enjoy that, what I do.*

**You have mentioned the technological development that changed the way you send out the stories. Do you observe this changing development in the work itself?**

*Obviously with the email we have acceleration in the news cycle, that is now more like of the 24 hour news cycle and that has changed the dynamic of the telling stories. Maybe not so much, where I am in Africa, but in general the news cycle has intensified and sped up. Strangely the amount of money that is spent on foreign reporting has kind of collapsed. So the quality of foreign reporting is not nearly as good as it was maybe ten, twenty, thirty years ago, which is really a strange phenomenon in a globalised environment where the knowledge would become more important, but it seems not to be so. Newspapers are not able to pay the salaries or the expenses of keeping many foreign correspondents and if you look at Africa, the number of foreign correspondents declined by probably two thirds or three quarters.*

**What do you think is the cause of this phenomenon?**

*In the globalised environment where English is the common language how many stories on Kony and resistance army do you need? You probably do not need as many as you used to need, so that's one element. The other element is that many people are not willing to pay for information. It is still very hard for newspapers to charge subscriptions for the access. The New York Times is trying to do that now. But without subscriptions online you are not going to have budget to pay for foreign reporting.*

**Does it reflect the fact that newspapers provide less space for foreign news?**

*It is an interesting phenomenon as well. To me it seems there is a dumbing down of newspaper a little bit. In Britain, people are much more interested in reading about Wayne Rooney than Brazil or Indian politics or whatever it is. I am not sure if this is problem of all countries. Poland has very good quality of foreign reporting, but in the Czech Republic there has been complete collapse in foreign reporting, which if I was Czech citizen I'll be very worried about it. Issues that are important for the Czech Republic may not be that important for the French or British people. If you look at Czech correspondent here in Africa, actually I don't think there is any. So for*



*me it's a little bit worrying and I suddenly think it's strange to have economy that large that does not have a voice for its people and does not do foreign reporting.*

**But then the only option left for the media is to rely on foreign news provided by one of the global news corporation such as Reuters or AP.**

*I think that's problematic. Reuters and AP they do very good job, they are very good at what they do but every nation has its own adhocracies and that general news have to be supplemented by more specific news. The number of foreign correspondent worldwide has collapsed. I think now, for example in Africa, there is only about 20 percent of foreign correspondent that there were 10 years ago. So to me that is very worrying.*

**That is paradox as Africa is seen as a continent with big potential, so one would guess that the information coming from Africa would be crucial for future development, right?**

*There is also difference between information, which is intelligent and based on real reporting on the ground and information that is basically a content, which is sometimes recycled press releases and does not require much real reporting on the ground. My worry is even if there are stories coming out, the money being spend is not nearly enough.*

**Talking about the need to go to the ground and see it for you, what problems do you meet when collecting information?**

*Just the usual ones, first of all you have to find out who's the source. If you are writing a story about poverty, than you have to be down with the people in the village. If you are writing story about the taxes, you have to make sure you talk to the prime minister or head of a bank. Journalists are exposed to a lot more violence and are targeted by organized criminals and terrorist groups. Not so much foreign correspondent, but local correspondents in Africa. Many of them have died, been executed. So I think it's more dangerous to do reporting these days.*

**Why do you think this is happening that journalists are more often targeted as potential victims of crime?**

*When I was a war correspondent in former Yugoslavia, we did this stupid*

*thing. We would find a white T-shirt and with a pen we'd just write press on the T-shirt and that was enough to keep you safe. Not hundred percent safe, because there was still war going on, but in general you were not a target of anyone. I used to make a terrorist correspondent for the Economist and it was very clear that the radical jihadists would see me as target, because I was the voice of the democratic values, I suppose.*

**What you are describing does not seem as bright future for the foreign correspondents?**

*I think it's possible there might not be bright future. On the other hand the Economist has been growing over the last year, so people are interested in real reporting and analysis about the events happening around the world. So having a foreign correspondent in a foreign capital, who really who knows the people and understands the culture and knows what the stories really are, is still relevant. The British have a long tradition of foreign reporting, it's part of our lives and we still pay, but we don't pay as much as we used to.*

**Do you think foreign correspondent can preserve his/her foreign perspective on local events while remaining abroad for a long time?**

*I think foreign correspondence should be a balancing act between mainly understanding and thinking and emphasizing with the local politics and issues and then translating what issues are really important to an international audience. For me, as a foreign correspondent for the Economist, I always think about someone maybe like a heart surgeon in Chicago as my ideal reader, intelligent but not specialist in African politics. I'm writing for that guy I'm not writing for the UN, I'm not writing for the African politicians. I'm a foreign correspondent, I am writing for a general international audience.*

**What is your opinion on the ongoing discussions that the foreign correspondence is produced mostly by white male well educated journalist? Some oppose this and say the staff covering foreign news should be more diverse and maybe with local origin?**

*Some foreign correspondents are from that country. You might have a French foreign correspondent in France. But in general that is not very relevant. The first*

*question is much more serious, because journalists pretend to be meritocratic. As you say there is a big proportion in the large number of foreign correspondents of white men who went to English boarding schools and to one of the famous universities in the UK, like me. I do not think it's good. I think that the model will be increasingly challenged by dynamic media like Aljazeera. Ultimately I think the white alpha middle class English male will yield to women and people of color from different background. I think it is good and we need a little bit more of diversity among reporters. But at the moment is still dominated by men, white men.*

**Does your background influence your perspective, your work?**

*I am sure, it does.*

**Do you think it is relevant?**

*I am less sure about if it is relevant. Because I think everybody has baggage. Even though some of the critics that are maybe coming from anti-colonial, maybe more anarchist background, they also have baggage. They also have an inability to see things clearly. Your basic job as foreign reporter is to listen to people. Put yourself in a room and listen to what they say. Some people were a little bit critical about foreign correspondents that they do not have the skill of listening and reporting what is going on now. Particularly with the Africans, they are quite religious, they are financially very conservative. I do not know many Africans who are interested in fair trade for example. Most Africans that I know just want a trade. So what I am trying to say is that I am aware of my sins and I am not self-absorbed.*

**Can you develop a general working process that you can practice wherever you go? Or do you have to adjust it to the environment you've come to?**

*Yeah, you have to adjust it. Every environment is different. If you're talking to poor people in Kibera, people are sometimes intimidated, you have to be very gentle. On the other hand if you are going to see a big guy, a president or head of a corporation, then you want to be probably a little bit more aggressive. One of my editors, when I started as foreign correspondent, said the relationship between a reporter and a politician should be the same as a relationship between a dog and a lamp-post.*

**What would be your advice to a young just starting foreign correspondent?**

*Just to go to some place in the world and be very, very poor for few years, 3 or 4 years, and build up some expertise. It's also important to have maybe a specialty, maybe in environmental journalism or trade, business journalism, as well as do the general news. So the best advice is just to go where the stories are and start writing.*

### **8.1.3. Příloha č. 3: Původní rozhovor s Robem Cameronem**

Robert Cameron žije v Praze od roku 1993. Od roku 1999 pracoval pro Radio Prague, od roku 2001 spolupracuje s BBC a v roce 2004 se stal prvním zahraničním korespondentem BBC v Česku. Během jeho rozhlasové kariéry připravil reportáže z Albánie, Polska, Ruska a Spojených států.

**In the article you wrote about your first experience in the Czech Republic, you said that you had been 3 friends with dead-end jobs? What they were and what was the transition to becoming a foreign correspondent?**

*After school I got a job in the advertising company in London that in Czech you call „podržtaška“ and it was not what I wanted to do. Just making photocopies and being help for others, it was not creative at all. I was always interested in journalism; at high school I started a school magazine where I was an editor and reporter together with other students. So I thought I would definitely become a journalist.*

**How did your professional career start?**

*I applied for journalism programs at the university, but it was very hard in the 80s to get accepted to study journalism. So I ended up applying for journalism but not getting in. So when I arrived in Prague and called all the newspapers and said look I'm now living in Prague, would you be interested in me writing about it? And they all say great, great, great. But unfortunately we have no position now, so we'll keep you in mind and blah blah blah. It was not very encouraging but I guess that's pretty normal.*

*So I did not start my career in journalism right away in 1992/93 and since I needed to earn some money I started to teach English as everybody does here. I spent 3 or 4 years teaching English. To get closer to my students I started to learn*

*Czech and because I learnt Czech quickly, soon I got a job at ČTK in their foreign department. Translation department, where I would translate the Czech stories into English. That is where I learnt how to process and create news stories. Compressing and filtering information. I would get 2 pages of unreadable text with EU quotes from the ČTK Brussels correspondent and my task was to read it and transform it in to one interesting paragraph. Cut the boring parts out, keep the centre of the story, put context there and write it so it reads well. And do that quickly. In my mind I'm writing in Czech all the time it was good journalistic experience even though it was not pure journalism. After I did that for free years, I got a feeling that it was not creative enough and I got job at Radio Prague, which is the foreign international service for Czech radio in English. Learnt there the radio writing and how the radio works. By that time I knew the BBC correspondent here and when he was going out for the weekend he would leave me in charge to call people for interview, do reports for BBC and so on.*

**What was your audience by then?**

*It was a mixture of Prague people, expats, English speakers and people around the World who were interested in the Czech Republic and Czech-Canadian who no longer spoke Czech.*

**The official reports say that there were over ninety thousands Americans living in Prague in the 1990s.**

*I think that number is massively exaggerated. It is just hard to believe it. I know there were many, but not just that many.*

**How did the Czech environment shape you professionally?**

*I learnt everything here. So I did not have any background journalism knowledge that I would bring here.*

***In your career you got to report on diverse issues not just in the Czech Republic but all around Europe. Did you observe any difference when reporting from abroad? Did you have to adjust your work process to the different environment in other countries?***

*I think the biggest difference is that when you go aboard you suddenly know*

*how it feels like to be a real travelling foreign correspondent. When I first left Prague and went to Albania I really thought this is what the job is like, when you get to speak English.*

**Did you gain different experience when working from Prague?**

*The first 4 or 5 years when I work for radio Prague I really liked to be part of the journalist community, going for the press conferences, getting the contacts from other journalists, asking questions people like Stanislav Gross. It was all local; Prague is pretty small in this sense. When you needed something, you just picked up the phone and call people who would give you the information you needed. You get one number and from that you get to someone who knows someone who knows the one you want to talk to. It was quite easy and you get really lazy, whereas when you landed in Tirana and you have to do story about Albania. The language is just crazy; you do not understand it, so I'd say you have to work much harder and it's kind of invigorating. It's just different approach and I think you're probably better journalist when you do not have people around you. I think you do the best job. Because now I do worse job, because A) I speak Czech and B) I kind of gone local. I'm over-sympathetic to the Czech. I think I'm too tolerant of some of the bad things in this country, because I have been here for so long. The second thing is that I do not see story the newcomers see, because to me it's just old I have to really look, and remind myself to look deeper and more carefully.*

**Do you see you becoming local here as an advantage or disadvantage?**

*I think it's both. There are two sides of each coin. The advantage is that I know every second what's going on in this country pretty much, because I'm just constantly checking all the media. And if I see a name I can connect it to the issue and get his/her number in 10 minutes. The disadvantage is the lack of objectivity, because I love the country and love the people, and I come too close to it.*

**Do you think it's possible for the foreign correspondent to preserve his/her foreign perspective when staying abroad for long time?**

*You can, but you have to work for it.. I think as long as you, like me, continually have to justify your stories to your editors in London, then you do train that kind of distance. Because you have to see things and explain them not only to your*

*audience but to people that you work with. Each time you have to explain why you want to do this and not that, you train the perspective.*

**Have you every clashed with your editor about a story?**

*Yes, definitely. When they want me to do a story about something, that I see as a minor issue. They (the ditors) are well eductated professionals but they deal with a lot od information from about 190 countries, so their judging abilities are sometimes distprted. Generally the clashes don't come from me trying to sell them a strory that they are not interested in. I'd say I no know what they want, I think. And what they'll také and how to sell it. I just got to the point when my selling skills are quite good.*

**What are the qualities that foreign correspondent must have?**

*I think BBC is looking for a certain type of person to do this very specific work, which is manily radio and some TV.*

**What kind of person would that be?**

*Voice is very important to them, the english, the writing, the ideas you bring in, ceratinly the knowledge of the country. Sometimes I have to remind myself im not just here to provide news stories, i'm also here to be general kind of arbiter of the authenticity of something already in the news.*

**Do you feel that responsibility?**

*I so do. And when I get something wrong, to me it's just horrible, it would ruin my day. I do try not get it wrong. BBC is very keen on that and now with the social media like facebook and twitter, it's even harder to keep the information right and true. That's when your knowledge and background come needed. To provide context is really important.*

**Many papers argue that foreign correspondents create a distorted image of the country they report from?**

*Absolutely, beacuse I know I do and that's wrong.*

**Do you think your background can have this kind fo influence?**

*Well, I guess,*

**There has been complain from within the BBC organization that too many foreign correspondents are white well educated males? And that that's influencing the news production and the angle of the reports. What do you think about that?**

*I'd say that there are certainly some tricks about that. I'd say I'd definitely admit to being guilty of my youth influencing my, not the way I cope something, but the fact that I would cover it at all. So generally I have done a lot of reporting about the Roma, beacuse that's something I feel strongly about. Maybe I should have been covering gender issues as well.*

**Do you think the audeinec would care for this kind of news?**

*I think the general audience cares about the geneder issues as much as in the Czech Republic.*

**Do you think people care less about the foreign news then in the past regarding the decrease of foreign correspondets staged abroad?**

*Yeah, I think, although I do not have enough indepht knwoledge about the situation. The big question is, if there has been a big dicrease and there is obviously a huge hole in America in foreign coverage, that's why the Global post exists, beacuse so many american media slashed their own foreign news coverage, so wether that is due to audience drop of interest in foreign news or wheter it is just financial decision to cut the costs, who knows? I do not know. My personal opinion is that is the lack of coverage causing the drop of the audience interest. I think if people care more abou the foreign news, the world would be a better place.*

**What is the role that technological developmnet plays in the production and perception of foreign news?**

*The news production has become so much faster, so much less attention paid to acuracy, fact checking, double checking. It's just effort to get it out there very quickly and be the first. Thanks to social media the citizens journalism is growing. People just send the information out immediately.*

**Did you get any valuable advice when you started working as a journalist?  
What would be your advice to someone who's starting just now?**



*When I joined Radio Prague I was already a news junkie. I consumed BBC news regularly, so I had my idols who I tried to emulate. Some of the colleagues at Radio Prague were very helpful, but there was very little training. I think the only thing you can do, if you are young and you are unattached and you are carefree, make as many contacts as you can and go somewhere interesting and say : hey Im here, I can file. That is the only way you can establish yourself nowadays, I think.*

#### **8.1.4. Příloha č. 4: Původní rozhovor s Jonathanem Cranem**

Jonathan Crane vystudoval London College of Communication. Pracoval jako rozhlasový novinář pro Eagle Radio, zpravodaj a reportér Radia Jackie, hlasatel pro France 24 a zpravodajský komentátor pro Eurosport. V současné době pracuje na pozici reportéra The Prague Post v Praze.

##### **Jonathan? Do you speak Czech?**

*No, I don't. I mean very basically. But I speak French and German. I've spent a year and half in Paris.*

##### **Did you work there as a journalist?**

*Yes, I did. I worked for French 24 hour's news channel, similar to CNN worldwide or BBC World service.*

##### **How long have you been here?**

*A year now. When I started working for the paper, I was mainly doing business news and sports stories. Now I'm mainly focused on general news.*

##### **How do you get your information? How do you communicate with your sources?**

*We have a researcher at the office. Since we are a weekly magazine, we are published on Tuesday. So the new week for us starts on Wednesday, when we have our story meeting. Now we focus more on longer stories, more in depth analysis. So when we agree on a story, the researcher comes on Thursday and prepares the information for me. I do my research in English and then put the information together with the research she made. More over all the big news agency have people here, so*

*that's another source I can use to get the background information for my story. Then I sent my questions, which is very frustrating because most of the ministries insist on email communication. So first I send the stories to our researcher and she translates them for me and I send them to the particular department. That is very inconvenient when you are fighting the clock.*

*The same applies when I do a profile of someone. They usually demand the questions in advance. When I did profile of Jiří Dienstbier after the presidential election, although his English was fine and we did the interview in English, I felt like if I was speaking his native language, or he could speak better English, I would get more out of the interview because he would be able to express his ideas better. Although sometimes the people realize that we have a different audience than the Czech media and decide to spare some additional information they did not tell the other media.*

**You have different audience, but also you have a different perspective on the issues, events you report on? Do you see it as advantage or disadvantage for you work?**

*I find it quite challenging for me. I don't see any negatives in having this foreign perspective. It gives me freedom and prevents me from prejudice when dealing with people.*

**Some of the academic papers examine the situation when the foreign correspondents create a false picture of the country they report from? What do you think is causing this distortion?**

*Just take for example the explosion in Prague and how automatically people want to put it as terrorist attack. You just make stuff up and create drama, which is understandable nowadays when the internet speeds everything up. Moreover you compete with each other; you want to be the first to publish the news. I mean we said one person had died, which was obviously not true. But one of our reporters who were right on the spot was told by a police officer that 1 person died. So we reported that and put it on twitter. It's just that instinct that makes you want to publish it as fast as possible.*

**Do you feel any responsibility in maintaining the ethical values and standards of journalist?**

*Sure, I do. I have when media blow up some issue out of proportion just to sell more copies of their paper. But obviously you can't prevent that from happening all the time. As I said before even we did that because we thought we were given the accurate and true information. What must be maintained is the accuracy, so if you make mistake you have to make a correction.*

**Have you observed any differences when working in Paris and Prague?**

*In Paris I was working for TV, so it was different kind of work. I'd rewrite the stories that came through the wires of the big press agencies, whereas In Prague I'm doing original reporting. If I see any difference that would be in the culture and in the system in which media work in the UK and in here. For example in Britain we have a different legislative system so the reporting from court room must be regulated you can't speculate that much as in the Czech Republic. I feel like here you can say everything.*

**Do you think your background influence your approach to news production?**

*Well, I think it does a little bit. I got my education abroad with all the professional training in Paris. When I came to Prague I had to learn again, eventually. I needed to understand the development of the country in the last 25 years in order to be able to ask proper questions during the interviews I did. But I would say that my background influences my work in a positive way. If I should report on things as a young journalist here and Britain, it would be totally different experience, since in Britain most of the young people stand on the left in the political spectrum, whilst in here most of the young people are on the right side.*

**Earlier you talked about lack of prejudice and need of informational background for creating a righteous profile of a personality. Have you ever found any obstacles or barriers when conducting one on one interview?**

*So far I have only positive experiences. Since there is still the language barrier often present between me and the person I interview, they really do try to express their opinions. Sometimes they are surprised that I know things from the past they thought I wouldn't know. I did not live through the Velvet revolution, neither have I*

*had my own personal experience with the Voucher privatization or the Opposition agreement, so the prejudice many of the journalists have because of their own life experience is just absent when I conduct an interview.*

**Some of the BBC executives complain about the lack of diversity in news production, especially in the foreign correspondence? What are your thoughts about this complaint?**

*I think this is connected to the older generation of foreign correspondents. But it's true I do not meet that many female journalists reporting from the field.*

**So you think everyone has their voice heard in media?**

*As long as he or she can provide attractive information, I think yes. No one asks about your social background or your financial situation, neither have they wanted to know what your sexual preference is. They just want to know if you are or can be a good journalist.*

**What does help you to prevent your foreign perspective when reporting on local Czech issues?**

*I think the fact that I have not been here for so long is helpful. The fact that I do not speak the language keeps me evaluating every single event from several angles and perspectives until I find the justification for the story. Also my Czech girlfriend is good help, although she is very sceptical about journalists.*

**What is she sceptical about?**

*She thinks we make things up and exaggerate minor problems. Sometimes she is right, though. Take for example the media coverage of the young Danes coming to Prague for their spring holidays. It was like witch hunt. The commercial TV stations were desperately looking for sensation. I was doing a piece about their trip also, but I took a different approach, more positive, I'd say. Whereas others were looking for scandal, I tried to look for reasons why they come here. I remember seeing TV Nova team just outside of the one night club where the youngsters were heading and dressing up their reporter just so she could sneak in and cause some drama in the club. That was ridiculous.*

**Can you think of the must-have features for a foreign correspondent?**

*Certain kind of knowledge of the environment is must, I think.*

**Anything else? Professional training?**

*I think you learn everything you need in the field. You just have to be brave enough to go somewhere abroad and be passionate about your work.*